Şarkışla Efsaneleri

1.Abdal Baba
2.Alamanın Ocağı
3. Ali Baba
4.Arap Dede(1-2)
5.Aysel Kız Efsanesi
6.Bereket Deresi
7.Beserek ve Güldede
8.Beş Kardeşler(1-2)
9.Beşparmak Dağı
10. Can Abdal
11. Colü Dede(1-2-3)
12.Çanakçı'nın Koyun Terletmesi
13.Çongar/Karafakı
14.Döllük Köyü
15.Gelin Efsanesi
16.Gelin Kayalar
17.Gülmez Baba(Şeyh Ziya)
18.Haydarlı
19.Hayriye'nin Ocağı
20.İkiz Oluk
21.Kamer Han
22.Kara Baba
23.Kara Baba Ocağı
24.Kara Ziyaret
25.Kazancığın Karababa(1-2)
26.Kız Kayası
27. Kızyandı Efsanesi

1. Abdal Baba:

Türbesi Şarkışla'nın Abdallı köyündedir. Köyün girişindeki mezarlığın içindedir. Buraya sigilliler ve felçliler getirilir Hasta yakınları, ocaklıdan Abdal Baba'nın "çırakman" denilen bakır tasını alırlar. Yanlarında getirmiş oldukları suyu, şifalı tasa doldurduktan sonra hastaya içirirler. Eğer felç geçiren kişi türbeye gelemeyecek durumda ise, hastanın elbisesini getirirler. Sanduka üzerine sererler. Türbe toprağından bir miktar yerler. Burası aynı zamanda ocaktır.

Abdal Baba'nın türbesini görmek için Yapracık, Arıklar, Akören, Kazancık köyleri ile Akçakışla beldesinden ve diğer ilçelerden ziyaretçiler gelmektedir.

Efsane: Abdal Baba'nın dört kardeşi olduğu ve bunların değişik yerlerde yattığı söylenmektedir. Akdağmadeni civarında ***Gül Ali Baba,*** Şarkışla'ya bağlı Sultan köyünde ***Zıraat Baba,*** Yunusören köyündeki ***Karababa.***

Abdal Baba'ya ait olan taşın birkaç defa çalındığı, fakat her defasında yerine geldiği söylenmektedir.[405]

2. Alama'nın Ocağı:

Ocak, Şarkışla'ya bağlı Elmalı köyündedir. Bu kelime "Alma/elma'nın ocağı " iken zamanla "Alama'nın ocağı" olmuştur. Buraya felç olup bir tarafı tutmayanlar, halk arasında uğrak'a uğrayanlar gider. Ocakta su vardır. Çocuğu durmayanlar bu ocağa gider, suyundan içer. Abdest alıp, namaz kılar dua eder. Suyuyla banyo yapar. *"Çocuğum durursa, kurban keseceğim"* diye adakta bulunur. Çocuğun durmasından kasıt sağ doğan çocuklar kırk gün geçmeden ölürler. Doğup da yaşamayan çocuklar için adakta bulunulur .[406]

3. Ali Baba:

Türbesi, Şarkışla'ya 30 km uzaklıktaki Çiçekli(Çakal) köyündedir. 1980 yılına kadar Ali Baba'nın türbesi açık bir mezar yeri iken, toprak damlı bir mekan içine alınmıştır. Tamirat sırasında duvarları yapılırken, duvarların kan rengini aldığı söylenir.

Sandukanın üzeri yeşil bir bezle örtülüdür. Üzerinde iki makas bulunmaktadır. Buraya gelen hastalar veya ziyaretçiler Ali Baba'nın

[405] Saif Şen, Biyoloji Böl, 97161038, derleme 2000
[406] Salim Şahin, İlahiyat Fak.1.A/Yıldızeli Sarıkaya.

sandukasında bulunan yeşil örtüden bir parça keserek yanlarında götürürler. Kesilen bu bez, hastalık süresince taşınır. Burası Alaçayır, İlyasbacı, Ortaköy ve Hardal köylüleri tarafından ziyaret edilmektedir.[407]

4. Arap Dede:

Arap Dede türbesi Kaleköy yakınlarında, Şarkışla'ya 20 km uzaklıktadır. Radar tepesindedir

Şarkışla'da her biri ayrı bir köyün yüksek bir tepesinde bulunan ve sağlıklarında bu tepelerden birbirlerini görerek haberleştikleri söylenen, her biri de veli olan yedi kardeşin türbelerinden biri de Arap Dede türbesidir.

Efsane: Halk arasındaki söylentiye göre Arap Dede, Arabistan'dan gelen yedi kardeşten birisidir. Bunların yedisinin de Allah dostu ve veli olduğu söylenmektedir. Her biri farklı bir tepenin başına gömülmüştür. Şarkışla'da sadece üç tanesinin adı bilinir ve anılır.

Yedi kardeş/dede, yaşadıkları zamanda istihbarat görevlileri olup, birbirlerine ışıkla haber vermek üzere, İpek yolu ve çevrenin güvenliğini sağlamak için zamanın hükümdarları tarafından görevlendirilen alp erenlermiş.[408]

Söylence: Hava radar istasyonuna ayrılan alan içinde kalan Arap Dede türbesini yıkması için, bir binbaşı; yüzbaşı ve emrindeki askerlerine emir verir. Yüzbaşı ve askerleri türbeyi yıkmak için giderler ve oraya bir çadır kurarlar. Akşam olunca yüzbaşı ve askerler çadıra girdiklerinde *Yedi Kardeşler* gelir ve çadırı taşlamaya başlarlar. Kazma, kürek ne bulurlarsa sabaha kadar çadıra yağdırırlar. Sabah olunca yüzbaşı askerlerini de alarak yeniden Şarkışla'ya döner. Olanları binbaşıya anlatır. Binbaşı inanmaz , bu sefer kendisi de gider.

Akşam olduğunda *Yedi Kardeşler* gelerek çadırı taşlamaya başlarlar. Binbaşı, sabaha kadar uyumaz. Sabah olunca türbeyi yıktırmaktan vaz geçer.

Arap Dede türbesi, bugün, radarın sınırları içinde, halka açık bir ziyaret yeridir. Ayrıca binbaşı tarafından yeniden onarılmış ve yanına bir de küçük cami yaptırılmıştır.[409]

Söylence: Şarkışla'da olayı yaşayan bir astsubayın anlattığına göre, radara yeni gelen bir binbaşı, radarın yeşile boyalı yerlerini kırmızıya boyatır. Boyama işlemi, bitince radardaki cihazlar çalışmaz. Avrupa ve Amerika'dan getirilen teknisyenler arıza olmadığını tesbit ederler. Ancak cihazların çalışmamasına bir anlam veremezler. Daha sonra bir askerin teklifi ile radarın kırmızı yerleri yeniden yeşile boyanır. Boyama biter bitmez cihazlar çalışmaya başlar.

[407] Yakup Göker. **Şarkışla'nın Sosyo Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme, C.Ü., Yüksek Lisans Tezi,** Sivas 1998, s. 157-158
[408] Yakup Göker, **Şarkışla'nın...,**s. 158-159
[409] Zekeriya Metin. **Şarkışla Efsaneleri,** (Fırat Üniversitesi. Türk Dili Böl. Bitirme Tezi), Elazığ 1994, s. 21

5. Aysel Kız Efsanesi:

Şarkışla ilçesine bağlı Akçakışla köyünde anlatılan efsane şöyledir:

Efsane: Aysel, köyün en güzel kızıdır. Güzelliği dillere destan olmuştur. Aysel'in güzelliği yörenin Başgediklisi(Astsubay)'nin kulağına kadar gitmiş; çok geçmeden köye gelerek Aysel'in evine misafir olmuştur. Çok geçmeden Aysel ile Başgedikli'nin sözü kesilmiş ve düğün kurulmuştur.

Aradan zaman geçer, Başgedikli Aysel'den ayrılmak zorunda kalır. Aysel'i çekemeyenler ona iftira atarlar. Başgedikli görevden döndüğünde iftiralara inanır. Bir gece dayanamayarak Aysel'i öldürmeye karar verir. Aysel, yalvarır ve suçsuz olduğunu tekrarlarsa da Başgedikli kararından vaz geçmez. Aysel'e, "Eğer yaptın ise lanet olsun, yoksa mezarın aydınlık olsun" der ve Aysel'i öldürür.

Aysel'in mezarı her yıl, o gün ışıklarla dolar.... Ve çocuğu olmayanlar Aysel'in mezarına giderek, çocuk sahibi olmak için dua ederler.[410]

6. Bereket Deresi:

Anlatacağımız olay Sivas-Şarkışla karayolu üzerindeki Ebugen/Dedeli köyünde meydana gelmiştir.

Efsane: Dedeli, çevre köylere nazaran çok zengin ve bol su kaynaklarına sahip bir köymüş. Çevre köylerin kıskançlığından mı, yoksa birkaç kişinin uğursuzluğundan mı sular azalmış, arazi kurumuş, hayvanlar telef olmuş, çocuklar ölmeye başlamış. Köylüler ata yurtlarını terk etmek için hazırlık yapmaya başlamışlar. Fakat Hasan Dede adlı bir ihtiyar:

-Allah'tan ümit kesilmez, hep birlikte bir yağmur duasına çıkalım, demiş.

Köylü, Hasan Dede'nin bu isteğini yerine getirmiş. Topluca yağmur duasına çıkılmış, kurbanlar kesilmiş ve adaklar adanmış....

Fakat gökyüzünden bir tek damla bile yağmur düşmemiş.

Yağmur duasının ardından tam iki hafta geçmiş. Köye, sakalı kar beyaz, oldukça yaşlı, elinde asası olan bir pir çıkagelmiş. Nereden geldiğini ve kimin nesi olduğunu hiç kimse bilmiyormuş. Köy halkından Hasan Dede'nin evini sormuş. İhtiyarı Hasan Dede'nin evine götürmüşler.

Hasan Dede misafirini karşılar. Gece yarısına kadar köylüyü ve köyün durumunu konuşurlar. Daha sonra evden çıkarlar ve Bereket deresinin çıktığı kayanın dibine kadar gelirler. Şafak sökene kadar dua ederler. Daha sonra ihtiyar derviş toprağı eşelemeye başlar. Eşeledikçe toprak nemlenir ve bir müddet sonra da su kaynamaya, kaynak olup akmaya başlar.

İhtiyar derviş yani pir hiçbir şey söylemeden Hasan Dede'nin yanından ayrılır. Hasan Dede'nin şaşkınlıktan dili tutulur... Derviş'e teşekkür

[410] Necati Demir derlemesi, Mehtap Gez, Tarih Böl.

bile edemez. Hasan Dede kendine geldiğinde hemen koşarak köye döner; olan bitenleri köy halkına anlatır. Kaynağın başına gelen köylüler şaşkınlıklarını gizleyemezler. Eğilip kana kana su içerler....

Bu olaydan sonra tarlalar bereket fışkırmaya başlar. Köyü terk edip gidenler geri dönerler.

Bu mübarek/kutsal derenin asıl özelliği dereye bilerek veya bilmeyerek bir şahıs küçük veya büyük abdestini yapmaya kalkarsa derenin suyu bir gün veya birkaç gün kesilir ve sonra tekrar akmaya başlarmış. Derenin diğer bir özelliği de şifa dağıtmasıdır. Çeşitli hastalıklara yakalananlar bu derede yıkandıktan sonra dertlerine derman bulurlar.

Dere, köye bolluk ve bereket getirdiğinden "Bereket Deresi" adı verilmiştir.[411]

7. Beserek ve Gül Dede:

Beserek ve Gül Dede , Aşık Veysel'in doğum yeri olan Sivrialan köyünün 10 km kuzey batı tarafında bulunan, birbirine sınır olan iki ayrı yer ismidir. Beserek 20-30 m genişliğinde bir gölün adıdır. Eskiden suyu olan bu köyün günümüzde suyu yoktur.

Efsane: Efsaneye göre Veysel Karani, bu yöreden geçerken develerini kaybeder. Develerin izini takip ederek onları Beserek gölünde bulur. Bir de bakar ki, uyuz olan develerinin hastalığından hiç bir iz kalmamış. İşte o günden itibaren buraya, uyuz hastalığına şifa anlamına gelen "Beserek" denmiştir.

Beserek, hem dağ için, hem göl için kullanılmaktadır.

Gül Dede, Beserek gölü yanında bulunan bir ziyarettir. Gül Dede hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte onun bir veli, bir derviş olduğu söylenmektedir. Bugün mezarının olduğu yerde taş yığınları bulunmaktadır.

Söylence: Söylenceye göre; Aşık Veysel, gözünü kaybettiğinde babası telaşlanır:

-Gül Dede'ye gidip kurban adayacağım. Hızır gelip gözünü açacak, der.

Veysel'in babası, oğlu Veysel ve yakınları ile birlikte Beserek ve Gül Dede'ye gider. Veysel'in babası adağını keserken yedi deve ile birlikte bir kervan gelir. Sofra hazırlanıp, "Buyurun yemeğe" denildiğinde bakarlar ki ne kervan var, ne de kervancılar...Anlaşılır ki gelen Hızır'dır.

Beserek ve Gül Dede; Ortaköy, Sivrialan, Mescit ve Hüyük köylüleri tarafından ziyaret edilmektedir.[412]

---

[411] Necati Demir derlemesi, Mustafa Şimşek, İktisat Fak.
[412] Kutlu Özen, **Aşık Veysel**, Sivas 1998, s. 41

Beş Kardeşler(1):

Bazı rivayetlere göre yedi kardeş olan bu evliyalar büyük ihtimal *Kara Baba, Kepenek Dede, Abdallı, Beşparmak ve Arap Dede* olmak üzere beş kardeştir.

Çok önceleri Horasan'dan gelip Şarkışla'ya yerleşmişlerdir. Timur'un Sivas'a ve çevresine saldırması üzerine Beş Kardeşler Şarkışla'nın yakın köylerine önderlik etmek amacıyla gitmişlerdir. Fakat önce aralarında kararlaştırarak birbirlerini görebilecekleri yerlere gitmişlerdir. Savaşta hepsi şehit düşmüş ve şehit düştükleri yerlere gömülmüşlerdir. Şu anda hepsinin mezarı birbirini görmektedir.

Günümüzde insanlar hastalandıkları zaman şifa bulmak amacıyla ya da adaklarını gerçekleştirmek için bu evliyaları ziyaret etmektedirler.[413]

8. Beş Kardeşler(2): Türbe, Şarkışla ilçesinin Kızılcakışla kasabasında bulunmaktadır. Kasabanın sol tarafına düşen tepenin yamacındaki mahallede küçük, köhne bir binada Beş Kardeşlerden birinin mezarı vardır.

Türbede yatan kişinin kim olduğu ve hangi devirde yaşadığı bilinmemektedir. Bazıları onun Anadolu'nun fethi sırasında buraya gelip şehit düştüğü ve Kara Baba ile Ak Baba'nın kardeşi olduğu söylenmektedir. Bazıları ise onun bir kadın olduğunu belirtmektedirler.

Söylence: Söylenceye göre, türbenin yeri önceden ahırmış. Buranın sahibinin rüyasına giren biri:

-Evladım, ben burada hayvanların ayağının altında ve suyun içinde kaldım....Beni kurtar...Yoksa sizi rahatsız ederim, demiş.

Bunun üzerine mezarının yeri tespit edilmiş ve daha sonra bugünkü haline getirilmiştir. Buraya genelde felçli hastalar, ağzı eğilenler ve çocuğu olmayanlar getirilmektedir. Anlatıldığına göre ziyarete gelenler ibrik ve bardağı bırakırlar, ertesi gün boş olan ibrik dolar, bu su ile abdest alırlarmış. Geceleyin ortalık karardığında orada yeşil bir ışık da yanarmış.[414]

9. Beşparmak Dağı:

Şarkışla yöresinde kutsal olarak bilinen yedi kardeşlerden biri Beşparmak dağında yatmaktadır. Beşparmak dağı Şarkışla ilçesine bağlı Osmanpınarı köyü yakınlarındadır.

Efsane: Bir gün Şarkışla'da kuraklık olur. Bir türlü yağmur yağmaz. Küçük bir kız çocuğu bir rüya görür. Rüyasında cüppeli, ak sakallı bir ihtiyar gelerek türbesinin bulunduğu yeri söyleyip, kendisini ziyaret etmelerini ister. Ancak bu şekilde yağmurun yağacağını söyler.

---

[413] Necati Demir derlemesi, ; Hatice Soysal, Eğitim Fak. Sınıf Öğretmenliği.
[414] Yakup Göker, **Şarkışla'nın...**,s. 160-161

Küçük kız bunu büyüklerine anlatır. Önce kimseler inanmak istemez; fakat daha sonra birkaç kişi daha aynı rüyayı görerek küçük kızın dediklerinin doğru olduğunu söylerler.

Yağmur duasına o türbeye giderek, çıkmaya karar verirler. Halk toplanır ve yağmur duasına çıkılır. Gerçekten de, küçük kızın ve aynı rüyayı görenlerin dedikleri gibi yağmur yağar.

Bu olaydan sonra ne zaman yağmur yağması istenirse, Osmanpınarı'ndaki türbeye gitmek adet haline gelmiştir.[415]

10. Can Abdal:

Adak yeri Şarkışla'ya bağlı Can Abdal köyündedir. Sembolik mezarı köy camisinin yanındadır. Kardeşi Sarı Tekke köyünde bulunan Muhtar Abdal'dır.

Söylence: Söylenceye göre eskiden bir aile Can Abdal'ın bulunduğu yeri temizler, bakımını yaparmış. O zamanlar bu hizmeti yapan ailenin evi bolluk ve bereket içindeymiş. Daha sonra bu aile bu görevi terk edince fakir ve yoksul bir hale gelmiş.

Yine söylenceye göre köylünün biri küçükken, köyde oynarken Can Abdal'ın yattığı yer diye inanılan yerde ak sakallı, nur yüzlü birinin namaz kıldığını görmüş. Bu olayı hemen babasına anlatmış.[416]

11. Colü Dede:

Şarkışla'ya bağlı Kale boğazı ile Yahyalı deresinin birleştiği yerde ve Alaman çermiğinin tam karşısında küçük bir mezra vardır. Bu mezra, Alaman köyü muhtarlığına bağlıdır. İlçeye 35 km uzaklıktadır. Orada bir yatır vardır ki "Co Dede" diye de anılır. Yatır, Colülü Halil Ağa'nın evindedir. Buraya felçliler, çocuk sahibi olmak isteyenler, cilt hastaları.....gelirler. Halil Ağa'nın evinde pişen ekmeği yerler, buna "yatır ekmeği" denir.

Sandukanın üstüne serilmiş atlas örtünün üzerinde Arap harfleriyle yazılmış işleme vardır. Bu örtü eskiden yatırın bayrağı olarak kullanılırmış. Odayı bir teber, bir kırık kılıç ve kalkan süsler.

Efsane: Colü Baba, buraya yedi kardeşi ile birlikte gelmiştir. İnanışa göre Yedi Kardeşler, Müslümanların katıldığı savaşlara giderek onlara yardım etmektedirler.[417]

Ayrıca Yedi Kardeşler'in türbelerinden zaman zaman bir ışık çıktığı ve bu ışıkların bir noktada toplanarak gökyüzüne yükseldiği, daha sonra herhangi bir tarafa giderek kaybolduğu söylenmektedir. Yedi Kardeşler'in

[415] Zekeriya Metin, **Şarkışla Efsaneleri**, s.24
[416] Yakup Göker, **Şarkışla'nın**.....derlemesi, s.161-162
[417] Emin Kuzucular, *Cölü Dede*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 25, Şubat 1975, s.15-18

sonuncusu Şarkışla'nın kuzeyinde bulunan Savran köyü yakınlarındaki Colü Türbesi'dir.

Efsane: Efsaneye göre bu zat, Danişmentler zamanında çok ünlü bir komutanmış. Asıl adını bilen pek yok: "Seyyid Hüseyin bin Co....."

Bazıları da ona Cafer Gazi, derler. Ama şurası bir gerçek ki bu yatır Battal Gazi'nin çok yakın bir akrabasıdır.

Cenevizlilerle Danişmendler burada büyük bir muharebeye tutuşurlar. Kendileri bir avuçken, düşmanları tabur tabur muş. Günlerce vuruşmuşlar...Kanlar sel suyu gibi akmış. Colü yaralanmış ama aldırmamış. Kolu kesilmiş, kılıcı sol eline alarak devam etmiş. Arkadaşlarını çağırmış, kimseler yok...Bunun üzerine Ya Allah, diye gürlemiş. Gaipten bir ses:

-İlerle!....

diye emir vermiş. Co, yarım kılıcı almış eline, dalmış düşmanın içine, savaşmaya devam etmiş. Sonra bir kılıç gelmiş, uçurmuş mübareğin başını. Yere düşen baş "Allah Allah...." diye yuvarlanmış. Tam bu sırada doğudan Müslüman askerleri gelmiş. Düşmanı taaa....Amasya'ya kadar kovalamış.

Düşman çekildikten sonra ceset ayaklanmış; başını koltuğunun altına almış; yürümüş, yürümüş Alaman çermiğine gelmiş:

-Beni buraya gömün!...

demiş. Olduğu yere düşmüş. Hafif yaralılar, sonradan gelenler, cenazeyi yıkamak için hazırlık yapmaya başlamışlar. Başını doğrultmuş:

-Boşuna uğraşmayın!....

demiş.

-Şuradaki taşı kaldırın, altından sıcak su çıkacak....

Taşı kaldırmışlar, altından gürül gürül bir su akmaya başlamış. Bugünkü Alaman çermiği o günden beri böylece akıp duruyor.[418]

Söylence: Şarkışla'da bir düğün alayının yolu o türbenin yakınından geçiyorsa, mutlaka gelinle damat ve diğer düğün alayının tamamının bu türbeyi ziyaret etmeleri gerektiği söylenir. Bu geleneğe uymayanların başlarına büyük kazalar geldiği anlatılmaktadır.

Söylence: Bir gün, bir düğünde bütün sarhoşlar bir kamyona doluşurlar. Vur patlasın, çal oynasın Colü türbesinin önünden geçerler. İçlerinden biri:

-Yahu durun; şurayı bir ziyaret edelim, yoksa başımıza bir musibet gelir, der.

Kamyon şoförü ve diğer sarhoşlar:

-Bunun adı bile gavur adı. Ne diye ziyaret edecekmişiz,

[418] Yakup Göker, a.g.e., s. 162-164

diyerek ana-avrat küfrederler. Aradan bir -iki dakika geçmeden kamyon devrilir ve on üç kişiden sadece orayı ziyaret etmeyi teklif eden kişi kurtulur.

12. Çanakçı'nın Koyun Terletmesi:

Şarkışla'nın Çanakçı köyünde ünlü bir tabir vardır: "Çanakçı'nın koyun terletmesi gibi"...

Efsane: Efsaneye göre Çanakçı köyünde bir çoban vardır. Sabahtan akşama kadar koyunlarıyla uğraşır. Bu çoban nişanlıdır. Bir gün akşam olunca davarları ağıla kilitler. O gün hava yağmurludur ve koyunlar ıslaktır. Ağılın bacasını kurt girmesin diye sıkı sıkıya kapatır. Kapının kırıklarını da iyice kapar. Nişanlısının yanına gider. Sabah ezanına kadar orada kalır. Sabah koyunları ağıldan çıkarmak için geldiğinde bacayı açar ve yüzüne doğru bir duman yükselir. Kapıyı açtığında koyunların hepsinin sıcaktan yanarak öldüğünü görür. Yanan koyunların rengi değişik bir sarı olmuştur.[419]

13. Çongar/Karafakı Efsanesi:

Efsane: Kara Fakı, Şarkışla'nın Harın köyünde azapmış. Hayvanların yatmasına yakın ahır temizliğini yaparken soyunur, malın yatacağı yere yatar, sırtına batanları alırmış. Böylece kendine zarar verecek şeylerin hayvanlara da zarar verebileceğini düşünürmüş. Çok dürüst ve çalışkan bir dervişmiş.

Kara Fakı'nın Ağası hacca gitmiş. Bir akşam hac'da canı helva çekmiş. Bu, Kara Fakı'ya ayan olmuş. Evin hanımına:

-Güzel bir helva yap da efendime götüreyim, demiş.

Kadın:

-Bu saf dervişin canı helva çekmiş, diyerek ona helva yapmış.

Kara Fakı, hacdaki ağasına, bir tasla helvayı ulaştırmış. Ağa, hacdan dönüşünde, kendisini karşılamaya gelenlere helva tasını göstererek:

-Benim yanıma gelmeyin, bende bir şey yok, ne var ise Kara Fakı'da, onu görün,demiş.[420]

14. Döllük Köyü Efsanesi:

Şarkışla efsanelerinde adı geçen ***Koyunbaba'***nın, Şarkışla'nın 5 km kadar doğusunda bulunan Döllük köyü ile bağlantısı vardır.

Efsane: Yedi Kardeşler olarak bilinen Yedi Kardeşler'den biri olan Koyun Baba'nın koyunları ve koçları çok ünlü imiş. Koçları, aynı zamanda

[419] Şule Arı, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, derleme, Mayıs 2000

[420] Kadir Pürlü, *Sivas İlbeyli Yöresinden Derlenen Efsaneler*, **Revak/98**, Sivas 1998, s.57-58

damızlık olarak kullanılırmış. Çevre köylerin hemen tamamından döl almak için Koyunbaba'nın oturduğu Dölük köyüne gelinirmiş. Buraya gelenlere:

-Nereye gidiyorsun?

Şeklinde sorulan sorulara:

-Döllük'e gidiyorum...,

şeklinde cevap alınırmış. Böylece Koyunbaba'nın oturduğu köyün adı zaman içinde "Döllük" olarak kalmış. Bu isim günümüze kadar gelmiş.[421]

15. Gelin Efsanesi:

Efsane: Bundan yıllarca önce köyde bir Ağa yaşarmış. Ağa demek, köyün sahibi demekmiş. Köyde her şey ondan sorulurmuş. Köydeki tarlalar, evler, hayvanlar Ağa'ya aitmiş.

Ağa'nın hayvanlarını otlatan çoban çok yakışıklı, çok yiğit bir gençmiş. Köyde de canı kadar sevdiği güzel bir kız varmış. Sık sık buluşup konuşurlarmış. Yalnız kızın ailesinin bu aşktan haberleri yokmuş. Ağa'nın da çoban yaşıtlarında bir oğlu varmış.

Ağa'nın oğlu bir gün köyde dolaşırken kızı görmüş ve birden bire kıza aşık olmuş. Babasının yanına varmış, durumu anlatmış. Babası da oğlunun bir dediğini iki etmediği için gidip ailesinden kızı istemiş. Kızın babası da bu olaya çok sevinmiş, kızını hemen Ağa'nın oğluna vermiş.

Hemen düğün hazırlıkları başlamış. Çoban da -zavallı- ne yapayım, ne edeyim, derken kızı kaçırmaya karar vermiş.

Bu arada düğün de başlamış. Çoban, kararını kıza iletmiş. Tam gerdek gecesi kızı alıp kaçırmış.

Ağa olayı duyunca, adamlarını peşinden göndermiş. Bana ikisinin de ölüsünü getirin, demiş. Ağa'nın adamları çoban'la kızı tam yakalayacakları sırada bir şimşek çakmış. Gelin ve çoban ortadan kaybolmuşlar.

Şimdi Şarkışla'ya bağlı Gücük köyünde, şimşeğin çaktığı yerde gelinlik gibi bembeyaz bir toprak vardır. Köylüler buraya "Ağ topraklık" derler. Bu toprakla evlerinin duvarlarını sıvarlar.[422]

16. Gelin Kayalar:

Şarkışla'nın kuzeyinde bulunan Faraşderesi köyü yakınlarındaki kayalar, şekil bakımından bir geline, atlara ve düğün alayına benzemektedir. Engin bir hayal gücüne sahip olan halkımız bu benzerliği bir efsaneye dayandırmıştır.

[421] Zekeriya Metin, **Şarkışla Efsaneleri**, s.58

[422] Necati Demir derlemesi, Oğuzhan Yılmaz, Mat Öğr., Mustafa Yılmaz, Şarkışla,Gücük, 67), derleme 1998

Köroğlu'nun yiğitlerinden biri ***Faraşderesi***'nde bir kıza aşık olur. Kızla evlenmek ister. Gerekli olan bütün hazırlıklar tamamlanır. Düğün alayı Faraş deresine gider. Gelini getirirlerken *"Kırk Haramiler"*e rastlarlar. Haramilerin bütün düğün alayını öldürerek ganimetleri alıp, kendisini kaçıracaklarını anlayan gelin, orada:

-Allah'ım ya bizi kuş et, uçup kaçalım; ya da taş et de bunlara nasip olmayalım,

diyerek dua eder.

Bu dua üzerine bütün düğün alayı oracıkta taş kesilir.

Bu efsanenin farklı bir anlatışı da iki düğün alayının karşılaşmasının uğursuzluk getirdiği inanışıyla yakından ilgilidir. Buna göre, iki düğün alayı yolda karşılaşır ve o anda her şey taş kesilir.[423]

17. Gülmez Baba(Şeyh Ziya):

Gülmez Baba'nın türbesi Şarkışla'nın Dikili köyü yakınlarındaki bir tepenin üzerindedir.

Efsane: Malazgirt zaferinden sonra Şeyh Ziya adlı bir Türk dervişi Şarkışla'nın Dikili köyüne gelip yerleşir. Şeyh Ziya türbesi köyün kuzeydoğu tarafındaki küçük bir tepenin üzerindedir. Kabir iki metre eninde, yedi metre boyundadır.

Şeyh Ziya'nın Şarkışla'daki Kara Baba ile Gemerek'teki Ali Baba'nın, kardeşi olduğu söylenmektedir.

Şeyh Ziyanın türbesi her yıl Çatalyol, Sağır, Gürçayır, Elmalı köylüleri tarafından ziyaret edilmektedir. Kurak olan yıllarda türbesi ziyaret edilerek yağmur duası yapılır.[424]

18. Haydarlı:

Efsane: Haydar, Şarkışla'da varlıklı bir ailenin tek çocuğudur. Tek çocuk olduğu için ailesi Haydar'ın üzerine titrer. Aradan yıllar geçer ve Haydar delikanlı çağına gelir. Artık evlenmesinin zamanı geldiğini düşünen ailesi Haydar'a akrabalarından birinin kızıyla söz keserler. Birkaç ay sonra düğün olur. Haydar evlendikten iki yıl sonra askere gider.

Askere giden Haydar, bilinmez hasretten mi, üzüntüden mi, yoksa vücudundan gelen bir dertten mi hastalanır. Asker ocağından izin alıp ailesinin yanına döner. Baba ocağına dönmesiyle Haydar'ın yatağa düşmesi bir olur.

Aradan günler, aylar geçer fakat Haydar iyileşmez. Ailesi gitmedik doktor, hoca; çalmadık kapı bırakmaz. Ne var ki Haydar eriyip gitmektedir. Sonunda Haydar ölür. Artık Haydar'ın çektiği acılar son bulmuştur.

---

[423] Zekeriya Metin, **Şarkışla Efsaneleri,** s.1
[424] Yakup Göker, a.g.e., s.173

Haydar öldükten sonra halk onun yaşadığı mahallenin çeşmesine ve çevresine Haydarlı ismini vermiştir.

Erisin dağların karı erisin
Sel yürüsün Şarkışla'yı sürüsün
Sürahiler dolsun, bade yürüsün

Kapımızın önü sıra sıra çınarlar
İçer içer Haydar anarlar
Askere gideni ölü sayarlar

Kapıdan geçerken salladı fistanı
Sıktı elimi, büktü belimi
Uyandım ki ağ bebeğim ağlıyor

Ağlıyor da ciğerimi dağlıyor
Anam altından göğnü aylıyor
Nideyim altını başını yesin anam[425]

19. Hayriye'nin Ocağı:

Adak yeri Şarkışla'ya bağlı Sultan köyünde bulunmaktadır. Adı bilinmeyen zatın mezarı daha önce bir akarsuyun kenarında iken daha sonra yukarıya çıkarılmıştır. Burası yel, sızı ve bel ağrısına iyi gelmektedir

Efsane: Efsaneye göre köyde oturmakta olan Hayriye adlı bir kadın, gece bir rüya görür. Rüyasında bir ihtiyar, buna "mezar toprağını suların götürdüğünü, bundan da kendisinin rahatsız olduğunu; mezarının kazılarak naşının tarlanın biraz yukarısına gömülmesini" ister. Bu rüyayı gören kadın, sabah olunca rüyasını babasına anlatır. Bu rüyadan sonra mezar kazılır ve naşı biraz yukarıya defnedilir.[426]

20. İkiz Oluk:

İkiz Oluk, Şarkışla yöresindeki bir adak yeridir. Kutsallığına inanılan bir su kaynağıdır...

Efsane: Yemen harbi başlayınca eli silah tutan gençler Yemen çöllerine gönderilir. Gidenlerin hemen hemen hiç biri bir daha da geri dönmez.....Yemen üzerine türküler söylenir...

Kocalarını Yemene gönderen kadınlar kıtlık çekmeye başlar...Asker kaçakları eşkıyalığa başlar...Dağ taş, asker kaçaklarıyla, eşkıyalarla dolar...

Zeliha, kocasını Yemen'e gönderen bir asker karısıdır. İki de çocuğu vardır...Kıtlık kıtlık üstüne....Tek yapılacak iş, dağa çıkıp ot toplamaktır..

---

[425] Necati Demir,derlemesi. Hatice Soysal, Ahmet Soysal.
[426] Sait Şen, Biyoloji Böl.

Zeliha, iki oğlunu odun toplamak için dağa gönderir. O tarihlerde buralar tek tük ağaçlık değilmiş....Göz alabildiğine orman. Fakat Zelihanın çocukları yaş ağaca kıyamazlar.Hep kuru aramışlar. Hangi ağaca balta vurmuşlarsa, suyu çıkmış... Yaş ahlatları bir türlü kesmeye kıyamamışlar. Sonra ora senin, bura benim derken gün akşam olmuş. Kar sepelemeye başlamış. Bakmışlar ki olacak gibi değil:

-Şunu keselim, deyip vurmuşlar baltayı.

Gel gelelim o ağaç da ahlatların sultanıymış. Ona balta vuran asla onmazmış....Kim o sülaledeki ağacı keser devirirse, boyu devrilir; kim dalını kırarsa, kolu kırılırmış... Ama çocuk kısmı bunu ne bilsin?

Bir balta vurmuşlar bir meyve düşmüş; almış yemişler...Cennet meyvesi gibi tatlı. Bir daha vurmuşlar bir meyve daha düşmüş...Çocuklar karınlarını iyice doyurmuşlar. Derken kar tipiye dönmüş....Vakit geçirmeden köyün yolunu tutmak istemişlerse de yol nerede? İz nerede?

Bir ağacın kovuğuna sığınmışlar...Gece iyice çökünce çocuklar tir tir titremişler; birbirlerine sarılmışlar; sonra titreyen vücutlarını tatlı bir uyku sarmış... Ağacın kovuğunda donup kalmışlar....

Zeliha kadın çocuklarının dönmediğini görünce ormana dalmış... Onun feryadını duyanlar da ellerine birer çıra alıp peşine takılmışlar... Bağırmışlar çağırmışlar ama iki çocuğa seslerini duyuramamışlar. Ne yapsınlar; donacaklarını anlayınca geri dönmüşler....

O günün üstünden bir çok günler geçmiş....Her gün aynı şey...Umutsuz bir bekleyiş...

Nihayet asırlık bir ağacın kovuğunda iki cam bulmuşlar...Zeliha param parça olmuş. Ağlamaktan gözlerinin pınarı kurumuş. Saçlarını lime lime yolmuş...Ahiri düşmüş dağlara...Yastığı taşlar, yorganı kış kıyamet olmuş. Dağlarda çocuklarının adını bağıra bağıra dolaşmış... Ne kimsenin yanına varmış, ne kimseyi yanına koymuş.Issız dağlar durağı olmuş...Yanmış, kavrulmuş. Arada sırada oğullarının mezarına varmış, dolanmış çevrilmiş, gene dönmüş gitmiş geriye.

Bir gün mezardan dönerken eve uğramış, köşeyi bucağı ateşe verip kaybolmuş ortadan. Ne çoban, ne çoluk çocuk izini bulamamışlar bir daha...

Aradan yıllar geçmiş. Çocuklarının başına diktiği ahlat ağaçları meyveler vermiş. Yemen'e gidenler dönmüşler. Zeliha'nın kocası da gelmiş; ama Zeliha gelmemiş.

Yavrularının mezarını ziyaret eden adam, karısını aramaya koyulmuş. Fakat bulamamış...

Zeliha bir gün, bir adamın rüyasına girmiş:

-Ben filan yerdeyim; mezarımı aç, beni yavrularımın yanına defnet, demiş.

Adam yanına arkadaşlarını alıp, rüyasında tarif edilen yere gelmiş. Toprağı kazmaya başlamışlar. Önce kadının ayaklarını, sonra gövdesini, arkasından da başını bulmuşlar. Kadın taş kesilmiş , öyle yatıyormuş. Yüzü

gözü toprakla örtülüymüş. Yavaş yavaş temizlemişler. Sıra gözlerine gelmiş. Onu da temizleyince bakmışlar ki damla damla yaş akıyor. Kurulamışlar....Daha da çoğalmış....Ölü, durmadan ağlıyormuş. Sildikçe çoğalmış, sildikçe çoğalmış... Gözler berraklaşmış, sular büngürdemiş. Adeta fışkırıyormuş....Soğuk mu soğuk, güzel mi güzel bir su.

Kadının bedenini götürüp çocuklarının yanına gömmüşler. Ama başı burda kalmış. İki göze...İki oluk yapmışlar....Olmuş bir pınar. Adına da "İkiz Oluk" demişler....

O günden bu yana yaz demez, kış demez akar da akar....Gelene su verir, geçene su verir...

İkiz Oluktan geçenler, Zeliha'nın ruhuna bir Fatiha okumadan geçemezler....[427]

21. Kamerhan:

Akçakışla'dan 3 km ötede, Böhrenk denilen derenin ağzında, çok eski yıllardan kalma bir mezarlık vardır. Buraya her yıl define arayıcıları gelir. Birkaç mezar açar, usanır giderler.

Efsane: Efsaneye göre orada bulunan kocaman bir kayanın altında büyük bir şehir varmış. Şehrin adı Alameri imiş. Burada Emirhan adlı çok zengin bir adam yaşarmış. Bütün zenginliğine rağmen düzlükte kurulmuş olan şehirde oturmaz, kayalara oyulmuş bir mağaranın içinde yaşarmış....

Emirhan'ın dünya güzeli bir kızı varmış. İsmi de Kamerhan...

Bu kıza Çapanoğlu/Yozgat Beyliğinden, Gayseri Urumundan, Bolu Beyi'nden dünürler gelmiş; fakat kız hiç birine "He...." dememiş.

Kızın ünü uzamış gitmiş. Acem'e, Urum'a, Yemen'e kadar...

Kızı, bir defa gören aşık olurmuş.... Aşk denilen o sevda bir defa gönüllerine düştü mü, bir daha kurtulamazlarmış. Bu yüzden, o yörenin gençleri, Kamerhan geçince evlerine saklanırlarmış; görüp de aşık olmayalım, diye.

Urum tekfurunun oğlu:

-Ben gider, bakarım, demiş.

Çıkmış yola. Meranın önüne kadar gelmiş. Kamerhan, dışarıda güneşlenirmiş. Kız bir bakmış gelenler var...Oğlan bir bakmış Kamerhan orada....Bir daha bakmış bakmasına amma hemen orada kuruyup kalmış, taş kesilmiş!....

Akçakışla'daki bu kayaya ***Adam Kaya*** derler. Tekfurun oğlu demişler önceleri, daha sonra kayanın adını Kerimoğlu diye değiştirmişler.... Belki de taş kesen Kerim adlı bir delikanlıydı....

[427] Emin Kuzucular, *İkiziOluk*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 36, Ocak 1976, s.19-21

Kız günden güne güzelleşmiş.... Güzelliğinin yanı sıra ata binmede, ok atmada, kılıç kullanmada çok ustaymış. Her kara şalvarlı yiğit onunla başa çıkamazmış.

Kamarehan, bulutlu bir gece, rüyasında iki piri fani ile karşılaşmış. Ak sakallılar kıza demişler ki:

-Al, bu şerbeti iç....

Kız içmiş şerbeti. Meğer şerbet değil aşk suyu imiş. Sonra kendisine bir delikanlı göstermişler:

-Biz helalladık, sen de onu bulasın demişler.

O günden sonra kızın yüreğine bir sızı düşmüş; kızı yakmış, kavurmuş. Kız, düşüne düşüne kehribara dönmüş.

Kız, derdini demiş demesine; fakat oğlan nerede? İn mi? Cin mi?....Hint de mi? Çin-i Maçin'de mi? Kimi bilir nerede?

Emirhan'ın Başkışla diye bir yurdu daha varmış. Orada keleş/delikanlı bir oğlan yetişir olmuş. Adını pek bilen yokmuş. Başçıağa derlermiş. Yiğit pehlivanmış....Eli silahlıymış..... Yol keser, adam soyarmış... Zenginden aldığını fakirlere dağıtırmış...

Bu oğlanın ününü Emirhan'da, Gamher Han da bilirmiş. Başçıağa şahin beslermiş...

Bir gün Başçıağa'nın şahini, Emirhan'ın oturduğu mağaranın üstüne konmuş....Emirhan'ın, okçuları bu şahini vurup yaralamışlar. Başçıağa mağaranın önüne vardığında şahinini kayaların üzerinde yatarken görmüş... Atından inip kayalıklara doğru koşmuş... Bu şamata, gürültü sırasında Kamerhan da dışarı çıkmış. Başçıağa ile Kamerhan göz göze gelmişler....İkisi de o anda birbirlerine aşık olmuşlar..... Öylece yığılıp kalmışlar....Baygınlıkları uzun sürünce, bu işten anlayan bir yaşlı kadını mağaranın önüne çağırmışlar. Yaşlı kadın, Kamer Han'ın saçlarından üç tel koparıp tütsü vermiş...Her ikisi de uyanmışlar..

Sonra bu hadise bütün obaya yayılmış..."Kamerhan, Başçığa'ya vurgun" demişler. Başçıağa, Emirhan'dan kızını istemiş....Babası vermemiş. Kız bakmış ki olacak gibi değil, bir gece çoban urbası giyip yollara düşmüş... Fakat, Başçıağa'yı bulamamış; evine dönmüş.

Kız, Başçığa'yı bulması için adamlarından birine yiğit bir at ve bol para vermiş... Adam bunları alıp gitmiş...Bir pınarın başında üstü başı perişan, bir dilenci görmüş. Oradan buradan konuşurken, bu zavallının Başçıağa olduğunu anlamış.

Adam, yanında getirdiği atı ve paraları Başçıağa'ya teslim etmiş... "Kızı bununla kaçıracaksın" demiş...

Aradan aylar geçmiş... Kız, karşı dağlardan gelecek yiğidi beklemeye başlamış....Bir gün pencereden dışarı bakarken, bir ateş görmüş, bir de at kişnemesi duymuş. "Yiğidim geldi" diye....Üstünü başını giyip kayalıklara doğru koşmuş.. Gök gürlüyor, şimşekler çakıyor, yıldırımlar yere iniyormuş.

Oğlanın gözcüleri, kızın yanına kadar yaklaşmışlar....Tam kızı yakalayacakları sırada, kız, kayalardan aşağı yuvarlanıp param parça olmuş.

Kızın düşüp öldüğünü gören gözcüler hemen gelip Başçıağa'ya haber vermişler. Başçı Ağa hırsından ve üzüntüsünden atını Şarlakkaya'da bir mahmuzlamış, at bir saatlık yolu havada uçarak Sarıkaya'nın üzerine konmuş...Atının ayak izleri hala kayalar üzerinde durmaktaymış.

Kız, Başçıağa'nın kollarında can vermiş....

Başçıağa, adamlarıyla Emirhan'a saldırmış....Ovada yedi gün, yedi gece harp olmuş... Etraftan duyup gelenler, iki taraf arasındaki savaşı tepelerin ardından seyrederlermiş. Onun için buraya "Bakacak" derler.

Savaş bitince Başçıağa, Kamerhan'ı sırtına almış, Kaldırak Çayı'nın sazlık ve bataklıkları içine dalmış.... Sultan Gölü civarındaki iki selvinin onların cesetlerinden meydana geldiğine inanılır... İnanışa göre her yıl her iki selvinin dalları birbirine sarılır, sonra tekrar ayrılır....Allahın bu sırrına kimsenin aklı ermez.....Onun için buradan geçen yolcular, bu kavakları kutsal bilip Fatiha okurlar......[428]

22. Kara Baba:

Kara Baba'nın mezarı, Şarkışla'ya bağlı Elmalı köyü yakınındaki Kara Baba Tepesi üzerindedir. Kara Baba, Arabistan'dan geldiği söylenen yedi kardeşten birisidir.

Ziyaret yerinin güney batısında bir taş üzerinde at nalı izi bulunmaktadır. Bunun efsanesi şöyledir:

Ahmet Yesevi'nin yedi öğrencisi fetih için buraya gelmişler. Bizanslılarla yapılan bir savaşta öğrencilerden biri zor durumda kalınca arkadaşlarından birini çağırmış, o da "Allah Allah!..." diyerek atını şahlandırmış Bu atlama sırasında atın nal izi taşın üzerine geçmiş...[429].

23. Kara Baba Ocağı:

Adak yeri, Şarkışla'ya bağlı Ali Ören mezrasındadır.

Efsaneye göre Kara Baba, Abdallı'daki Abdal Baba'nın kardeşidir. Buraya felç geçiren hastalarla, çocuk sahibi olmak isteyenler gelirler.[430]

24. Karaziyaret Türbeleri:

Yedi Kardeşler'in beşincisi, Şarkışla'nın kuzeybatısında bulunan ve Şarkışla'ya yaklaşık 30 km uzaklıkta bulunan Abdallı köyündeki, *Abdalbaba*'dır. Altıncısı ise Konalga-Oluktaş köyleri arasındaki

---

[428] Emin Kuzucular. *Kamerhan*, **Sivas Folkloru**, Say:17, Haziran 1974. s.10-12
[429] Yakup Göker , a.g.e., s. 166
[430] Sait Şen, Biyoloji Böl., 2000

Karaziyaret'tir. Zaman zaman bu iki türbe hakkında aynı efsaneler anlatılmaktadır.

Her iki türbeye de çocukları olmayanlar gitmektedir.

1993 yılının ortalarında gerçekleşen bir olay/efsane, halkımızın türbelere yapılan saygısız hareketlerin cezasız kalmayacağını anlatması bakımından önemlidir.

Söylence: Bir gün adamın biri uygunsuz bir kadınla Abdalbaba türbesinin altında zina yapmak ister. Uygunsuz kadının itirazına aldırmayan sarhoş adam, oracıkta uygunsuz kadına tecavüz etmeye kalkar. Uygunsuz kadın bağırmaya başlar. Bir başka kadın bunları görür:

-İnşallah, Allah canını alır; İnşallah şişip geberirsin, der.

Türbenin altında olanları gören diğer köylüler de o tarafa doğru koşmaya başlarlar.

Sarhoş adam vaz geçerek arabasına binip uzaklaşmak ister. Arabaya biner binmez kalp krizi geçirerek ölür. Köylüler geldiklerinde adamın ölmüş olduğunu görürler.[431]

25. Kazancığın Karababa:

Yedi Kardeşler'den ikincisinin türbesi, Şarkışla'nın kuzeyine düşen ***Turna Dağı'nda*** bulunmaktadır. Dağın yamaçlarında Kazancık köyü yer alır.

Aynı isimle bilinen Karababa ziyaretleri çok olduğundan burası Kazancığın Karababa olarak bilinir. Buraya bayılanlar, cin tutanlar/ çarpanlar getirilir. Ziyaretin yanında armut ve çam ağaçları vardır. Bu ağaçlardan kesilmez; alet yapılmaz, yakacak olarak kullanılmaz. Ziyaretin yanından su akar. Bu suyla abdest alınır, banyo yapılır. Hasta olup da buraya gelemeyenlere, adak yerinin kutsal suyu şifa niyetine hastalara götürülür. Hasta olarak gelenlerin yatması için bir yer yapılmıştır. Hasta burada yatırılır. Uyanıncaya kadar kendi haline bırakılır. Rüyasında buradaki zatı görür. Şifa bulur.

Efsane: Efsaneye göre savaş sırasında buradaki ağaçlar devrilmiş, taşlar derelere dolmuştur. Savaştan sonra bu ağaçlar ve taşlar eski halini almıştır.[432]

Yakınlarında hiç bir ardıç ağacı olmamasına rağmen Karababa türbesinin etrafı ardıç ağaçlarıyla doludur. Bu ağaçları Karababa'nın bizzat dikmiş olduğu söylenmekte, ağaçlardan bir dal dahi koparanların başlarına büyük musibetler geldiği anlatılmaktadır.

Söylence: Bununla birlikte türbede altın olduğunu söyleyenler vardır. Birkaç sefer altın aramak amacıyla türbenin etrafındaki kaya parçalarını uçurumdan aşağı yuvarlayarak kazı yapanlar, kaya parçacıklarını aşağı yuvarladıkları gibi toprağı da uçurumdan aşağı atarlar. Bu şekilde akşama

[431] Zekeriya Metin. **Şarkışla Efsaneleri**, s.25
[432] Salim Şahin, İlahiyat Fak./Yıldızeli Sarıkaya

kadar çalıştıktan sonra yorulup ertesi gün devam etmek üzere giderler. Sabah geldiklerinde kazdıkları çukurun kapandığını, aşağı attıkları kaya parçalarının tekrar eski yerlerinde olduklarını görürler.

Bir gece yine kazı yaptıktan sonra arkadaşlarından birini orada bırakan altın arayıcıları, arkadaşlarının anlattıklarıyla dehşete düşerler. Çünkü yedi kişi gelerek attıkları kaya parçacıklarını eski yerlerine koyarak, kazdıkları çukuru aynı toprakla yeniden kapatmışlardır.[433]

26. Kız Kayası:

Kız Kayası, Şarkışla yöresindedir...Yalçın bir kayalık tepedir.

Efsane: Bilinmeyen bir tarihte, Kız Kayası'nın eteklerindeki düzlüğe düşman askerleri çadırlarını açarlar. Buralardaki erkekleri esir alırlar, karılarını da cariye gibi kullanırlar.

Erkekleri zorla çalıştırırlar, az çalışanları, yorulanları kamçılarla döverlermiş. Kadınlara olmadık şeyleri yaparlarmış. Bu acıklı durumu herkes biliyormuş. İşte bu yüzden kadınların çoğu dağlarda gizlenirlermiş.

Senem adlı bir kadın bu işkencelere dayanamadığı için dağlara kaçmış..., kayalıklarda saklanmış, mağaralarda gizlenmiş.

Senem çok zorluk çekmiş. Ot yemiş, kuşburnu toplamış, karamuk yapraklarıyla nefsini köreltmiş...Kısaca ölmeden yaşamayı bilmiş.

Nasıl olduysa düşman askerlerinden birisi bunu bulup çıkarmış. Karnına bıçağı dayayıp:

- Sen benim olacaksın, demiş.

Senem, bu adamla baş edemeyeceğini anlayınca aklına bir kurnazlık gelmiş:

-Sen benim hoşuma gittin...Burada olmaz, herkes görür. Gel seninle şu kayalıklara çıkalım, orada kimsenin bulamayacağı bir yer biliyorum,

deyip adamı oraya sürüklemiş.

Ha şöyledir, ha böyledir derken bir fırsatını bulup, askeri kayalardan aşağı itmiş. Adam dana gibi böğüre böğüre gitmiş....En büyük parça olarak sadece bir kulağı kalmış.

Senem işin kolayını öğrendi ya, her gece çadırlara yaklaşıyor, bir askeri kandırıp kayalıklara sürüklüyormuş. Orada şöyle sevişelim, böyle soyunalım diyerek gafil avlayıp kayalardan aşağı yuvarlıyormuş....

Aradan zaman geçince, kumandan düşünmeye başlamış: Her gün bir asker kayboluyor....Parçası bile bulunmuyor.

Bir gün hem bunu düşünür, hem çadırlardaki sarhoş insanların sesini dinlerken, kızı çadırlardan uzakta görmüş. Kız da kızmış ha....Yaklaşmış kıza, bileğinden tutup çadıra sokmak istemiş. Çadırlardan gelen kadın

[433] Zekeriya Metin. **Şarkışla Efsaneleri**, s.72

sesleri adamı biraz daha kamçılamış. Sürüklemiş kızı çadırına doğru. Kız direnmiş, sağır ve dilsiz numarası yapmış, işaretle aç olduğunu söylemiş. Eliyle kayalıkları işaret etmiş... Orada daha iyi sevişeceklerini anlatmış.

Kumandan dışarı çıkmış...Biraz sonra yiyecek sepetiyle geri dönmüş. Kız hemen getirilen yiyeceklere saldırmış; açlık numarası yapmış. Kız, hem yiyor, hem kayalıklara doğru ilerliyormuş. Kumandan nefes nefese onu takip ediyormuş.

Nihayet kayalıklara çıkmışlar. Kız, yaşlı kumandanın bir yandan soyunmasına yardım ediyor, bir yandan da içki içmesini teşvik ediyormuş. Kız sırtını kayalara dayamak bahanesiyle kumandanı uçurumdan yana çekmiş. Adam eğilip de kızın şalvarını çıkarmaya yeltenirken, kız öyle bir tekme atmış ki, ihtiyar uçurumun dibini bulmuş...

Senem, kayalıklardan aşağı uçar gibi inmiş... Köyde, çalılıklarda, şurada burada ne kadar saklı erkek ve kadın varsa, sabaha kadar hepsini toplamış. Sabaha yakın çadırlara saldırmışlar. Bir kısmını yaralayıp bir kısmını öldürmüşler.

Kadın kısmı ne yapsın?...Düşman askerleri ayılınca, kadın dememiş, kız dememiş hepsini kılıçtan geçirmişler...Senem'in arkadaşlarını da öldürmek istemişler ama onları sağ bulamamışlar. Hepsi kendini kayalıklardan aşağı atmışlar.

Böylece koca köyden kimseler kalmamış.....Kala kala ören bir yer kalmış...Köylüler oraya Ören Köy derler....Kayalara da Kız Kayası.....[434]

27. Kızyandı Efsanesi:

Çok seneler önce Şarkışla, üç-beş evlik bir kışlak iken, Türkmen oymakları çevre yaylalarda yaylacılık yapar, kış gelince de ovada kışlarlardı. Mayıs başlarında, Türkmen çadırları dağların yamaçlarını süslerdi.

Konup göçmeyenlerden bir beyzade bu ovadan hiç çıkmaz, yazı da, kışı da burada geçirirdi. Şarbey, hem zengindi, hem asılzade idi. Şarbey'in hatunu, oğlu, uşağı sayısızdı. Bir de kızı vardı. Babası Şarkışla'nın kuzey taraflarındaki otlakları bu kızına vermişti. İşte bu dağların adı, ta o zamandan kalmadır. O yüzden buralara ***Durna Dağı*** derler. Durna, ata binmeyi, hayvan gütmeyi, kurtlardan ve vahşi hayvanlardan sürülerini korumayı bilirdi. Değme erkeklerden daha yiğit ve gözü pek bir kızdı. Rüyalarını bir Türkmen yiğidi ile süslerdi. Belki böyle bir yiğit, bir gün çıkagelir, diye düşünürdü.

İşte Durna'nın gönlüne aşkların en tatlısı da bu ayda çöreklenivedi birden....

Bir gün Alper akşama kadar at koşturmuştu. Azgın mandasının peşine düşmüştü. Akşama kadar dolaştığı halde bulamamıştı. Halbuki

---

434 Emin Kuzucular. ***Kız Kayası***, **Sivas Folkloru**, Sayı: 33, Ekim 1975, s.17-19

azgın manda Şarbey'in kızı Durna'nın sürüsüne dalmış, hayvanları boynuz darbeleriyle harap ediyordu.

Durna, hayvanların telef olduğunu görünce atını o yana sürdü, iki vuruşta başını gövdesinden ayırdı.

Delikanlının atı terlemişti. O da şaşkın şaşkın kıza bakıyordu. Hayret içindeydi. Nasıl olurda bir kız, bu azılı mandayı devirirdi?

Sonra toparlandı, fısıldar gibi bir sesle:

-Benimdi, diyebildi.

Ve arkasından ekledi:

-Azmıştı....Size bir zarar yaptı mı?

Alper atından indi; kılıcı ile mandanın karnını yardı, içini boşalttı....Atını yedekledi, mandayı sırtına aldı; yürüdü sessizce.

Kız, bakakaldı ardından. İçinden:

-Yiğitmiş, dedi.....

Durna, atına binmek için yürüdü; at yattığı yerde çırpınıyordu. İki ayağı birden kırılmıştı, kalkamazdı. Acı çekmesin diye başını kesti. Bir şey yokmuş gibi yürüdü, gidenlerin ardından.

Sonra, Alper'in peşi sıra bağırdı. Oğlan durdu, kız ona yetişti. Kız sırtladı mandayı... Alper hayretle baktı. Götürüyordu...Götürüyordu koca mandayı....

Biraz ilerleyince oğlan da kıza acıdı. Bir kaynağın başında mola verdiler. Gözlerinin içi güldü birden; sevdalı sevdalı bakıştılar. Güneş tepeleri aşmıştı. Her gün pınarın başında buluşacaklarına yemin ettiler. İkisi de ayrı yollardan uzaklaşıp, güneşle birlikte kaybolup gittiler....

Aradan ne kadar zaman geçti bilinmez. Bilinen bir şey varsa o da, oğlanın attan düşüp Kanak'ın sellerinde; Karataş'ta boğulup ölmesi...

Kara haber, karayel gibi hızla ulaştı. Önce kızın kulaklarına çarptı, sonra yüreğine indi. Koskoca bir çınar gibi devrildi olduğu yere.

İhtiyar ve bitkin birisi gibi yürüdü genç kız. Karataş'tan yana içli içli baktı. Çırpındı yüreği:

Mezarı orada, dedi.

Aradan bir zaman daha geçti. Herkes tarlasında, ekindeydi. Olan olmuş; ölen ölmüş. Birçoklarınca unutulmuştu bile. Unutmayan yalnız Durna idi.

Durna bir al kısrağa bindi. Atını Cemel köyünün öte sırtlarına doğru sürdü. Her rastladığına Alper'in mezarını sordu:

-Bel üstünde, dediler...

At sanki biliyordu orayı. Yorgun yorgun yürüdü. İleride biçilmiş bir ekin tarlasının başında bir çift taş vardı. Mezarın etrafına irili ufaklı birkaç taş dizmişlerdi.

Şarbey'in kızı Durna yavaşça attan indi. Sonra derin bir huşu içinde taşa sarıldı; toprağı yaladı...Bir ara avuçları ile toprağı yararak cesedi çıkarmağa uğraştı. Taşları ötelere attı...Kan ter içinde kalmıştı. Her yanı çürümüş bir küf kokusu sardı. Aldırmadı....Onu mutlaka görmeli idi. Çürümüş bez parçalarını avuçladı. Oğlanın başını buldu. Birden kafayı bağrına bastı. Sevdi, okşadı...Kan ter içinde kalmıştı....Elindeki baş, yere düştü, tarlaya aşağı yuvarlandı. Kız ardından koştu...Tarla ateş püskürüyordu....Düşe kalka yığının dibine vardı. Üstü başı parçalanmıştı. Durdu!...Derinden bir "Of!..." çekti. Ağzından alevler fışkırdı. Gitti gitti, ekin yığınını tutuşturdu. Ekin yığınına doğru koştu ve kendini alevler içine attı.

Önce saçları, sonra yırtık entarisi tutuştu. Arkasından bütün vücudunu alevler sardı. Ih...bile demedi.....

Aramaya gelenler iki kavrulmuş baş buldular. Ağız ağıza vermişler, öylece duruyorlardı.

O günden sonra buranın adı değişti. Herkes:

-Kız yandı, dedi.

Yangın küllerinin ortasından bir ağaç fışkırıp çıktı...

Bu ağaç şimdi kutsaldır.....Adak yerine gelenler iki sevgiliye Fatiha okurlar....[435]

28. Kız-Oğlan Mezarı:

Efsane: Bedir, Şarkışla'nın varlıklı ailelerinden birinin genç ve güzel kızıdır. Bedir'i, evlilik çağına gelince garibin birine isterler. Bedir'in annesi Gürcü Hanım, kızını bu delikanlıya vermek istemez.

Bedir, delikanlıyı görür ve ona aşık olur. Fakat anasına, atasına karşı gelip bir şey söyleyemez. Delikanlı birkaç sefer gelerek pencereden Bedir'e seslenir. Onunla konuşup görüşmek ister. Bedir, delikanlıyı çok sevmesine rağmen korkar. Bir gören ya da duyan olur, diye içi içini yer.

Aradan bir zaman geçer. Bedir bir sabah çeşmeye gider. Çeşmeye yaklaştığı sırada bir atlının hızla üzerine geldiğini görür. Bedir, daha ne olup bittiğini anlayamadan bir tokatla bayılır. Delikanlı, Bedir'i atın terkisine atıp oradan uzaklaştırır.

Bu durumu görenler olayı Bedir'in babasına anlatırlar. Babası, amcası, dayısı derken bütün akrabaları yola düşer. Bedir, bir süre sonra kendine gelir; geri dönmek ister. Fakat kaçırılmıştır, artık geriye dönemez. Bunun üzerine delikanlı yola devam eder.

[435] Emin Kuzucular, *Kızyandı*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 31, Ağustos 1975, s. 13-16

Bir süre sonra Bedir'in babası ve diğerleri iki gence yetişirler. İki aşık hemen oradaki ekin yığınlarının arasına gizlenirler. Bu durumu fark eden babası yanındakilere ekin yığınlarını aramalarını söyler. Bulamayınca ekin yığınlarını ateşe verirler. Yangın kısa sürede yayılır ve yığınları kaplar. İki aşık haykırarak orada can verir.

Babası kızının yanmış cesediyle karşılaşınca yaptıklarından pişmanlık duyar. Duyduğu vicdan azabıyla oraya kızına ve delikanlıya mezar yaptırır. O günden sonra halk oraya **Kız-Oğlan Mezarı** demiştir.

Bu olaydan günümüze kalan ise, kız-oğlan mezarı ve Bedir'e söylenen ağıttır.

Uğrini uğrini gelir dereden
Benlerini sayamadım gareden
Sevdiğimi bana yazsın yaradan
Şenol yaylam şen ol Bedir geliyor,
Elleri kınalı yarim geliyor.

Boğazında lira, boynunda altın
Bedir'i vermiyor şu Gürcü Hatun
Param çok değil ki alayım satın
Şen ol yaylam....
Elleri kınalı....

Konak Boğazı'nda ardından yetti
Kız Yandı'ya kadar beraber gitti
Bedir'i yaylaya emanet etti
Şenol yaylam....
Elleri kınalı.....

Allım Pınarı'na kurmuş çadırı
Engini yüksekli, düzmüş taburu
Hiç kalmamış Bedir Kız'ın sabırı
Şenol yaylam...[436]
Elleri kınalı.....

29. Kızyandı Yaylası Efsanesi

Şarkışla'ya bağlı Cemel beldesinin güneyinde, Kışla köyü ile sınır teşkil eden 200 dönümlük yaylanın adı bir efsaneye dayanmaktadır.

Kayseri'nin Sarız kasabasında bir çoban, ağasının kızına aşık olur. Kız da çobanı sevmektedir. Çoban ile ağanın kızı birbirleriyle evlenmek isterler. Çoban, annesini zorlayarak ağanın kızını istemeye ikna eder. Kadın gidip kızı ister; fakat ağa:

[436] Emin Kuzucular, *Kız-Oğlan Mezarı*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 24, Ocak 1975, s.10-11 ve 32.

-Sırtındaki çul benim çulum, yediği yal benim yalım; ben olmasam, ne yal ne de çul bulabilir. Utanmadan bir de kızımla evlenmek istiyor, diyerek anasını kovar.

Babasının vermemesi halinde kaçmaya razı olacağına dair sevdiğinden söz alan çoban, o gece ağanın atlarından biriyle kızı kaçırır.

Bir süre sonra kızının çobana kaçtığını anlayan ağa, adamlarını toplayarak kaçak aşıkların peşine düşer.

İki aşık, sabaha karşı yorgunluktan bugün Cemel beldesi yakınlarında bulunan yayladaki haymalardan birinin dibinde uykuya dalarlar.

Ağa ve adamları, iki aşığı orada yakalar.

Ağa:

-Kızımı bu çobana versem, "Koskoca ağa, utanmadan kızını çulsuz bir çobana verdi" derler. Alsam götürsem, "Utanmadan kocaya kaçan kızını, kocasının koynundan alıp getirdi; şimdi de verebileceği bir enayi arıyor" derler....

diye düşünerek, adamlarına kızını ve çobanı oracıkta yakmalarını söyler. Ağanın adamları, kızı ve çobanı orada diri diri yakarlar.

Bu olaydan sonra o yaylanın ismi "*Kızyandı*" olarak kalır. Yaylanın ismi bazı Şarkışla türkülerinde de geçmektedir [437]

Not: Hayma; saman yapılmak üzere büyük yığın haline getirilmiş ot yığını.

"Şen ol yaylam(Bedir Türküsü) " bu olay üzerine bestelenmiştir.

30. Koyun Baba:

Yedi kardeşlerden üçüncüsü Koyun Baba, Şarkışla'ya bağlı Döllük köyü yakınlarındaki Karatepe'de yatmaktadır.

Efsane: Efsaneye göre, Kara Baba'nın kardeşlerinden biridir. 15.yüzyılda yaşadığı , yaylada koyun otlatarak hayatını kazandığı ve bundan dolayı Koyun Baba adıyla anıldığı anlatılmaktadır.

Koyunbaba'nın dertlilere deva, hastalara şifa dağıttığı söylenmektedir.

Bir gün küçük bir kızın yanına bir yıldırım düşer. Kız, çok korkar ve eli ayağı tutmaz olur. Bir türlü konuşamaz. Doktor doktor gezdirirler; fakat bir türlü iyileştiremezler. Sonradan Koyunbaba'nın methini duyarlar ve Koyunbaba'nın türbesine getirirler.

Kız, gece boyunca kafasını türbeye yaslayarak uyur. Kızın anne ve babası dua ederler:

[437] Zekeriya Metin, **Şarkışla Efsaneleri**, s.57

-Seninse. senin olsun; bizimse, bize ver,

derler. Sabah olunca kız uyanır, koşup oynamaya ve konuşmaya başlar [438]

Ziyarete gelenler duaları kabul olması için kabre küçük taşlar atmışlar. Bu atılan taşlar kabri doldurmuştur [439]

31. Küre Baba:

Küre Baba'nın mezarı, Şarkışla'ya bağlı Yalani ile Canabdal köyleri arasındaki dağlık bir yerdedir. Hayatı hakkında bilgi yoktur. Kara Baba'nın kardeşi olduğu söylenmektedir.

Halk inanışı: Küre Baba'nın mezarının yanında "Süt Oluk" adı verilen bir de çeşme bulunmaktadır. Yalani köylüleri, eskiden Cuma akşamları bu çeşmeden süt aktığına inanmaktadır [440]

32. Muhtar Abdal:

Muhtar Abdal'ın tekkesi, Şarkışla'ya bağlı Sarıtekke köyündedir. Köyün ilk kurucusudur.

Efsane: Efsaneye göre, Muhtar Abdal, Hacı Bektaş Veli soyundan gelen bir velidir.

Köyün içindeki kabri, kubbeli olup türbe halindedir. Türbede ağaçtan yapılmış bir topuz, ziyaret taşı olan yuvarlak bir taş ve "*küher*" ismi verilen elenmiş toprak bulunmaktadır. [441]

33. Sarı Kaya:

Şarkışla'nın doğusunda bulunan ve halk tarafından "*Garipler Mezarlığı*" diye anılan mezarlıkta, bugün mezar taşı olmayan bir mezar bulunmaktadır. Taşı olmayan bu mezar hakkında anlatılan bir de efsane vardır.

Taşın olması gereken yerde büyükçe bir çukur gören halk, o mezarın unutulmamasını sağlamak amacıyla engin hayal gücünü kullanarak efsaneleştirmiştir.

Menkıbe: Bir evliya, ölmeden önce Allah'a dua ederek mezarının taşının altın olmasını; uzaktan bakıldığında altın olduğunun fark edilmesini, yaklaştıkça o altın taşın kaya gibi görülmesini; ancak ve ancak zor durumda olan Müslümanlara yardım etmek isteyen biri tarafından söküldüğü taktirde kayanın, altına dönüşmesini ister.

[438] Zekeriya Metin. **Şarkışla Efsaneleri**, s.23
[439] Yakup Göker. a.g.e., s. 167-168
[440] Yakup Göker . a.g.e., 168
[441] Yakup Göker , a.g.e., s.169

Aradan zaman geçer, evliya ölür. Mezarına büyükçe bir kaya dikerler. Bu kaya uzaktan bakıldığında altın, yaklaştıkça kaya gibi görünmektedir.

Bir gün, zor durumda kalan Müslümanlara yardım etmek isteyen bir kişi Şarkışla'ya gelir; uzaktan altın olarak görünen mezar taşını görür. Mezara yaklaşır, sıradan insanlara kaya gibi görünen mezar taşı, o adama altın olarak görünür. Altın mezar taşını yerinden sökerek götürür.

Halkımız, o temiz kalpli insanın söktüğü mezar taşını, gerçekten de zor durumda olan Müslümanlara dağıttığına inanmaktadır.[442]

34. Selman Baba:

Türbesi, Şarkışla'nın Ortaköy beldesine bağlı Mescit köyündedir. 21 Mart Nevruz Bayramı'nda Emlek yöresi köylülerince ziyaret edilir.

Efsane: Efsaneye göre, Selman Baba bir Bektaşi dervişidir. Hacı Bektaş'ta yaşayan Selman Baba irşat göreviyle Anadolu'ya çıkar. Birçok yer gezdikten sonra Şarkışla'nın Kale köyüne gelir. Daha sonra Hardal köyüne geçer. Bir müddet sonra da Mescit köyüne gelip yerleşir ve burada vefat eder. Selman Baba mücerret(bekar) olarak yaşamıştır.

Selman Baba hakkında anlatılan diğer bir efsane de şöyledir:

Efsane: Sürü sahibi olan Selman Baba, keçilerini otlatmak için çoban tutar. Bir gün çobanlar bir araya gelip Selman Baba'nın keçilerinden birini kesip yemek isterler. Tam keçiyi yatırıp kesecekleri zaman şimşek çıkar; çobanlar korkup keçiyi kesemezler. Bir kaç defa aynı işi yapmayı denerlerse de muvaffak olamazlar.

Akşamleyin çoban, hayvanları getirdiğinde Selman Baba:

-Keçiyi kesip yemek istediniz ama kesemediniz, der.[443]

Selman Baba Tekkesi Hakkında Açıklama: Türbesi, Şarkışla'nın Ortaköy beldesine bağlı Mescit köyündedir. 21 Mart Nevruz Bayramı'nda Emlek yöresi köylülerince ziyaret edilir. Gülağ Öz'ün verdiği bilgilere göre 1925 yılında Hacı Bektaş Dergahı'nın kapanmasından sonra Hakkı Baba, Muhtar Baba ve Selman Baba Şarkışla'nın Emlek yöresine gelir. Sivrialan'a yakın Mescit köyüne yerleşir. 1944 yılında bu köyde Hakk'a yürür. Selman Baba'nın Aşık Veysel üzerindeki etkisi büyüktür.[444] Selman Baba mücerret olarak yaşamıştır.

Görüldüğü gibi Cumhuriyet döneminde yaşayan bu zat hakkında kısa zamanda menkıbeler oluşmuştur.

---

[442] Zekeriya Metin, **Şarkışla Efsaneleri**, s.70
[443] Yakup Göker , a.g.e., s. 170-171.
[444] Gülağ Öz, Aşık Veysel'in Bektaşiliği ve Mürşidi Salman Baba, **Yol/1,** Ağustos 1999, s.57-61

35. Subatan:

Şarkışla yöresinde Çanakçı köyüne yakın Subatan adlı bir çukur vardır. Dağlardan, ovalardan gelen kar ve yağmur suları bu delikten içeri girer. Subatan çukuru bütün bu suları yutar,gider... Suların nereden çıktığı bilinmez...

Efsane: Çanakçı köyü kurulduğu zaman buralarda hiç köy yoktu. Köyü kuranlara Bozoklular denirdi. Bozoklulardan Lutuf Han ünlü bir kişi idi. Yedi oğlu, bir kızı olduğu söylenir. Lutuf Han, evlatlarının içinde en çok nazlı kızını severdi. Bu yüzden kızın adını Nazlı anlamında "Nazo" koymuşlardı. Nazo, büyüdü serpildi. Evlenme vakti geldi. Fakat bugüne kadar aşkın ne olduğunu bilmedi. Lakin her şeyin günü saati vardır, derler. Yaşı on beşini aşınca o da içinde ürpertiler duymağa başladı. Yine bir gündü. Çoban Emo(Emin) davarı karşı yamaca sürüyordu. Yağız delikanlıydı Emo. İri kıllı kolları vardı. Nazo, pencereden ona bakıyordu. Emo kan ter içinde kaldı. Kız, bir an yardım etmeyi düşündü, sonra vaz geçti. Sonra daldı daldı...Emo, gözünde yavaş yavaş büyüdü, güzelleşti, ilahileşti. Aşk bu muydu yoksa? Birden silkindi. Hayır bu aşk olamazdı. Aşkın da ötesinde bir şeydi galiba. Kız iliklerine kadar titredi. Bu bir delilikti. Nasıl olur da Lutuf Han'ın kızı bir çobana gelin giderdi.

Fakat, Nazo ile Emo, gönül ferman dinlemez derler ya, tenhalarda buluştular...Aşklarına yemin ettiler. Aşkları dilden dile dolaştı. Bu yüzden mutlulukları çok sürmedi. Babası duyunca, gazaba gelip kızını hemen zindana attırdı. Oğlan da korkusundan dağa kaçıp saklandı.

Böylece aradan seneler geçti. Çepni Beylerinden biri kıza görücü gönderdi. Babası nazlanmadan verdi. Başı bağlandı, oğlan da çoktan görünmüyor diye kızı serbest bıraktı.

Birgün Nazo, arkadaşlarıyla kırlara çıktı. Şu dağ senin, bu dağ benim deyip gezerlerken mağaraya rastladı. İçine bir merak düştü. Arkadaşları, mağaraya girmekten korktular. Nazo içeri girdi. Bir de ne görsün Emo orda değil mi? Yarı ölü, yarı diri bir halde uyuyor. Yapmacık bir heyecanla dışarı çıktı. "Kızlar durmayın, mağarada yılan var" diyerek kaçtı. Gece olunca, güvendiği azaplardan birinin eline bir çıkın azık verip Emo'ya gönderdi. Emo, gün geçtikçe kanlandı, canlandı.

Düğün günü gelip çattı. Düğüncüler konağın önüne indiler. Nazo, Emo'ya haber gönderdi. "Gayri gidiyorum. Düğüncüler geçerken Alıçlı'ya gel de yüzüne doya doya bakayım. Ondan sonrası Mevla kerimdir..." Oğlan bu haberi alır almaz beyninden vurulmuşa döndü. Düğün yerine geldi. Kimse Emo'dan şüphelenmedi. Düğüncüler varmadan gitti, atını ormana sakladı. Kendi de çıkıp yol üstünde bekledi. Amacı Nazo'yu bir defa görmekti. Ama içinden dua üstüne dua okuyor, düğüncüleri telef etmesi için Allah'a yalvarıyordu.

Bu arada düğüncüler de dönemeci dönüp geldiler. Ne olduysa işte o zaman oldu. Gökyüzü birden bire karardı. Sanki ikinci bir Nuh Tufanı koptu. Ovanın yüzü koskoca bir deniz oldu. Gelinin çelgesi devrildi. Kız nerede ise boğuldu boğulacak. Emo hemen yerinden fırladı. Nazo'nun şalından, önlüğünden yakalayıp yüzünü kendinden yana döndердi. Her ikisi

de birbirlerinin yüzüne baka baka suyun ortasında dönüp duruyorlardı. İki sevgili kendilerini bir ağacın dalında oturur buldular. Gök gürler gibi bir ses duydular. Ovanın karnı ortadan yarılıp suları bir hortum gibi içine çekti. Düğüncüler bu yarıktan içeri doldular. Güneş tekrar gülümsediğinde, ağaçtan aşağı indiler. El ele tutuşup çamurlu bayırlarda bata çıka, bir erkek, bir kadın izi bırakarak bilinmeyen yere gittiler...

Bilinen bir şey varsa, halen Subatan diye anılan bu yerden dağlardan, ovalardan gelen kar ve yağmur suları bu delikten girer. Nereye gittiği, nereden çıktığı bilinmez...[445]

36. Sultan Gölü:

Şarkışla yöresinde Kaldırak çayı ile Kızılırmak'ın birleştiği yerde büyük bir uçurum vardır. Uçurumun eteğinde Kızılırmak döner, burgaçlanır. Buraya yörede *Sultan Gölü* denir. Kaldırak çayı üzerinde, Karlıözü'nde, İğdişözü'nde ve Kızılırmak kıvrımlarında bu adda başka göller de vardır. Yörede Sultan Gölü'ne ait şu efsane anlatılır:

Efsane: Bir zamanlar Şarkışla'da oturan Ağca Bey adlı zengin bir kişi yaşamaktadır. Yazları Sultan Gölü'nün üst yanındaki Akdağ tepelerinde geçirmektedir. Çok istediği halde bir erkek çocuğu olmamıştır. Bir kızı vardır, kızın adı Sultan'dır. Yörenin en güzel kızıdır. Yöredeki tüm beylerin gözü Sultan'dadır.

Babası bakar ki beyler, ağalar güzel kızını alıp kaçıracak, kuş yuvadan uçacak, kızını erkek kılığına sokmaya, karısıyla kendisi ölünceye kadar onu evlendirmemeye karar verir. Cirit atmada, güreş tutmada, at koşturmada kızın üstüne yoktur. Kızı tanınmasın diye tamamen Akdağ tepesine yerleşir; **Akçakışla** isimli bir köy kurar.

Bahar gelince Kayseri'den, Karaman'dan Avşarlar yöreye gelirler. Akdağ'ın üstünü mesken tutarlar. Günün birinde sürülerini Akdağ'a çıkaran Avşarlar, Akçakışla'ya yakın bir yerde gecelerler. Gece indikçe insanlar işlerinden el ayak keser, uykuya dalar. Çobanlardan Külahçıoğlu, kavalını öyle bir üfler ki, dağ taş kulak kesilir. Sultan da sese uyanmış, kendinden geçmiştir. Hemen atına atlayıp sesten yana sürer. Çobanı bulur. Bir süre konuşurlar. Ağca Bey'in kızı Sultan, çobana sevdalanmıştır. Çobanın adını sorar. Çoban:

-Adımıza Külahçıoğlu derler, Avşardanız, der. Kız:

-Bu tepenin adını Külahçıoğlu koydum. Her bahar burada bir gece kal ve kaval çal. Al şu çevre(yazma), sana armağanım olsun. Beni andıkça kokla. Ben kızım; adım da Sultan... Gönlümün ağası oldun. Sen de beni gönlüne sultan et, der.

Atına atlayıp bayır aşağı sürer.

Çoban ardından seslenip dağı taşı inletse de cevap alamaz. Yoksul bir çoban olduğu için Sultan'ın kendisine yar olmayacağı düşüncesiyle gün

[445] Emin kuzucular, *Subatan*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 29, Haziran 1975, s.11-14

geçtikçe erir....Diyar diyar dolaşır....Derdini kimseye söyleyemez, kavalını dillendirir.

Ertesi yıl yine Akdağ'a gelir.

Sultan, Külahçıoğlu'nun kavalını duyar duymaz atına atlayıp çobanın yanına varır. Söyleşir, koklaşırlar. Bu böyle sürüp giderken Bey, durumu öğrenir. Celallenir; küplere biner. Kızını en güvendiği kadınlardan biriyle odaya kapatır.

Külahçıoğlu, Sultan'ın gelmediğini görünce yanar, yakınır; ama nereden soracağını, derdini kime anlatacağını bilmez. Sonunda yaşlı bir kadınla karşılaşır, derdini söyler. Sultan'ın yerini söylemesi için yalvarır. Kadın, Sultan'ın bekçisidir. Delikanlının yakarışına dayanamaz, onu Sultan'a götürür. İki sevdalı kavuşur, hasret giderirler.

"Akdağlar'ın namlı karı erirse, Kızılırmak boz bulanık akarsa, kekiklerin, yavşanların kokmaya başladığı zaman kaçalım" diye kavilleşirler.

Sonunda bekledikleri gün gelir. Sultan'ın kulağı kaval sesindedir. Fırtınalı ve yağmurlu bir günde kaval sesini duyar. Kavlini tutmak için sabırsızlanır. Atına atladığı gibi sese doğru sürer; ama ses her defasında değişik yerlerden gelmektedir. Rüzgarın oyunundan şaşıran, ne yapacağını bilmeyen Sultan, atını bir o yana, bir bu yana sürmeye başlar. Sonunda sesin **Turna dağı**'ndan geldiğine karar verir, o yana gider. Dağa ulaşmak için Kızılırmak'ı geçmek gerekmektedir. Oysa, Kızılırmak coşmuş, kabarmış boz bulanık akmaktadır.

Sultan çekinmez, atını sürer. Sulara kapılır bir türlü karşıya varamaz. Sonunda atı şahlanır, nasıl olursa olur, kızı karşı yakaya atar. At sakatlanmıştır; kaval sesi uzaklaşmaktadır. Sultan deliye döner. Turna dağına yönelir. Bir uçurumun başına varır. Aşağıda da ırmak çağıldamaktadır. Ses uzaklaştıkça Sultan umutsuzluğa kapılır. Otlardan tutuna tutuna ilerlemeye çalışır. Artık takati kalmamıştır. Tam yaklaştığında ayağı kayar, Kızılırmak'ın sellerine kapılır.... Ertesi gün buralarda dolaşan avcılar, bir buz salının üstünde dönüp duran Sultan'ın cesedini bulurlar. Bey'e götürürler. Bey, kahrından perişan olur.....

Külahçıoğlu da yiter gider; bir daha kimse ondan haber alamaz. Bu olaydan sonra Sultan'ın düştüğü su, **Sultan Gölü;** yar(uçurum) da **Sultan Yarı** olarak anılmaya başlar.

İnanışa göre her bahar Sultan'ın düştüğü yere bir çift keklik gelir, gün boyu eğleşip koklaştıktan sonra uçup giderler. Halka göre bunlar Sultan'la, Külahçıoğlu'ndan başkası değildir.[446]

37. Süt Oluk:

Şarkışla'nın Akçakışla bucağına bağlı, Yalanı köyü sınırları içindeki bir vadide kutsallığına inanılan bir pınar vardır. Adına Süt Oluk derler.

[446] Emin Kuzucular, *Sultan Gölü*, **Sivas Folkloru**, Sayı:23, Aralık 1974, s.12-15

Daha çok yaylacıların uğrak yeri olan bu pınardan, çevre halkı Besmelesiz su içmezler. Suyundan abdest alıp, iki rekat nafile namaz kılmadan geçmezler. Bu suya adak adayanlar, kurban kesenler oldukça çoktur. Süt Oluk, Türklerdeki Yer-Su kültüne bağlı bir adak yeri olmakla kalmamış, geyik motifine bağlı bir efsane ile de bütünleşmiştir.

Efsane: "...Dünyanın neresinde olduğunu bilmem; çok seneler önce bir harp olmuş. Ordularımızla birlikte bizim köyden de Ali Osman adında yiğit bir delikanlı bu harbe gitmiş. Ali Osman harbe giderken geride iki çocuk ile bir genç kadın bırakmış. Çocuklar ikizmiş...Nur topu gibi iki oğlan çocuğu...

Babalarının askere gidişi, o gidiş olmuş. Bir daha haber ucar alınamamış. Çocuklar küçük, kadın yoksul, ortalık kıtlık...Kadın, çocuklarının yaşaması için Allah'a yalvarmış. Ot yemişler, yosun yemişler, kıtlık aşı içmişler, sabretmişler.

Kadın bir gece Ali Osman'ı rüyasında görmüş. Başı gemsiz kır bir ata binmiş. Başında yemyeşil bir sarık, ayağında al al çizmeler. Ali Osman attan inip çocuklarının yanaklarını okşamış; sonra çocuklarının gözünden öpmüş. Karısına dönerek şunları söylemiş:

-Bunlar şehit evladıdır. Allah nasiplerini gönderdi. Yarın falanca dağa git, orada bir çift geyik çocuklarıma süt verecek. Sen de iç, sakın kimseye bir şey söyleme.

Bunu demesiyle at kanatlanıp gökyüzüne doğru uçup gitmiş. Ertesi mübarek Cuma günü kadınla çocukları, yalınayak taşlardan sekerek yola çıkmışlar. Uzun bir yolculuktan sonra rüyada gösterilen dağa varmışlar. Gelen yok, giden yok...Dağlar ıssız ve korkunç. Çocuklar açlıktan, yorgunluktan analarının kucağında uyuya kalmışlar. Sabah olunca ağaçların arasında bir çift geyik çıka gelmiş. Kadın geyikleri sağmaya başlamış; ama sütü nereye koyacak? Kap yok ki...Hemen içi oyuk bir ağaç kütüğü bulup sütü buraya sağmış. Geyikler tamamen sağıldıktan sonra geldikleri gibi geçip gitmişler. Kadın, süt dolu kütüğü pınarın gözesine koymuş. Soğutup içirmiş. Kalanını da kendisi içmiş.

Her gün köyden gelir, geyikleri sağar, çocuklarını doyurur, akşam karanlığı çökmeden köye dönermiş.

Kadıncağız gide gele usandığı için Gökçebel'in kayalıkları üzerindeki bir mağarayı ev haline getirmiş. Her kuşluk vakti geyikler mağaranın önüne gelirmiş, kadın da bunları sağarmış.

Aradan bir hayli zaman geçince ve çocuklar da büyüyünce geyikler de artık gelmez olmuşlar. İşte o günlerde bu mübarek çeşme süt akıtmaya başlamış..

Ertesi yaz yaylacılar gelip buraları yurt tutmuşlar. Hepsi de keskin nişancı ve avcı imiş. Bu avcılardan biri nasılsa geyiği sezmiş. Düşmüş bu hayvanların peşine. Ok atmış vuramamış. Sonra aklına ucu mıhlı ok atmak gelmiş ve geyiklerden birini bu okla vurmuş. Yaralı geyik mağaraya kadar yaralı gelmiş. Kadın, vurulan geyiği mağaraya saklamış. Avcılara da "Ok mıhına gelesiniz" diye beddua etmiş. Yaralı geyik biraz dolanmış,

mağaranın tam karşısına "Geyik Tepesi" denilen yere gelip ölmüş. Öteki geyik de iki gün sonra gelip eceliyle ölmüş. Kadın geyiklere birer mezar yapmış. Oraya şimdi "Mıhlıca" derler.

Geyiklerin öldüğü yer ziyaretgahtır. Orada bulunan iki ulu çam ağacı onlardan bir hatıradır. O çamları kimse kesmez; çünkü geyiklerin ruhları onları besleyip büyütmüştür. Ziyaretgahın olduğu diğer yerdeki ağaçlar da kutsaldır."[447]

38. Şarkışla'nın Kuruluşu:

Şarkışla'ya ilk yerleşenlerin Niyazi Efendiler ile Hacı Ali Efendiler olduğu söylenmektedir. Bu iki aile yerleştikleri bu topraklara Engürü ismini vermişlerdir. Daha sonra Şarkışla, **Gedikcik** ismini alarak Tonus(Altunyayla)'a bağlanmıştır.

Efsane: Efsaneye göre Şarkışla'da yaşayan İbni Sina, cinlerle konuşan iyi bir cindardır. **İbni Sina**, her gece cinlerine **Timur**'un kızını getirttirir ve kızı sabaha kadar oynatırmış. Timur'un kızı, her gece sabaha kadar dans etmeye daha fazla dayanamayarak hastalanmış. Timur, kızına hastalığının sebebini sorduğunda kızı bütün olanları anlatmış. Timur, kızına nereye götürüldüğünü sormuş; fakat kız nereye götürüldüğünü bilmediğini söylemiş. Bu duruma oldukça sinirlenen Timur, kızının götürüldüğü yeri bulmak için çeşitli çareler aramış. Sonunda kızından götürüldüğü yerden orada yetişen bazı bitkilerden getirmesini istemiş. Timur'un kızı yine cinler tarafından Şarkışla'ya getirildiği bir gece giderken yanında şalgam, turp ve pancar götürmüş. Timur, bu bitkilere bakarak kızının Sivas'a ya da yakın bir çevresine götürüldüğünü anlamış. Bunun üzerine büyük bir ordu hazırlamış ve Sivas'ın üzerine saldırmış. Sivas'a saldırınca İbni Sina'nın Şarkışla'da yaşadığını öğrenen Timur, Şarkışla'yı da yakıp yıkmış, halkının çoğunu öldürmüş ve Şarkışla ismini vererek buraya kendi soyundan gelenleri yerleştirmiş. Bu olaydan sonra büyük bir göç alan Şarkışla gelişerek Tonus'u kendine bağlamıştır.[448]

39. Şeme Dağı:

Şeme dağı, Şarkışla ilçesi, Saraç köyü yakınlarında bulunan yüksekçe bir dağdır. Dağın zirvesinde Şeme Baba'nın mezarı bulunmaktadır. Küçük kardeşinin de mezarı köyün kenarında bulunmaktadır. Toplama taşlardan ibaret sembolik bir mezar yeridir.

Söylence: Şama/Şeme Baba hakkında yazılı bir kaynak yoktur. Sözlü geleneklere göre Türklerin Anadolu'ya ilk gelişlerinde bu kardeşlerin öncü kuvvet komutanlarından olduğu; şimdiki anılan yerlerde şehit düştükleri söylencesi yaygındır.

---

[447] Emin Kuzucular, *Bir Şarkışla Efsanesi: Süt Oluk*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 27, Nisan 1975, s.9-11

[448] Necati Demir derlemesi, Hatice Soysal Eğitim Fak.., derleme 1998

Fakat bazı araştırmacılara göre yüksek yerlerin kutsallığı eski Türk Şamanizminden kaynaklanmaktadır. Şeme dağının kutsallığı da bu inançtan ileri gelmektedir.

Şeme dağı bilhassa Saraç köylülerince çok kutsal bir yer olarak kabul edilir. Şeme Baba, darda kalanların imdadına yetişen bir Alp-Eren'dir.[449]

Sarıkaya, Çepni, Orta Topaç, Ortaköy, Hüyük, Sivrialan, Hardal köylüleri Şeme dağına gelerek kurbanlar keserler Alevi/Bektaşi geleneğine uygun törenler yaparlar.

Bu tören, Aşık Veysel'i anma törenlerinden sonra çevrede düzenlenen en büyük törenlerden birisidir.[450]

40. Taş Dam/ Taş Ev:

Yahyalı köyünün yolu üzerindeki Sarıtekke köyü yakınlarında, hayli emekle oyulmuş taştan bir ev vardır. Bugün bile bütün haşmet ve heybeti ile hatıraların saygı nöbetini tutar.

Efsane: Bilinmeyen bir tarihte Erzurum'dan mı, yoksa Horasan'dan mı, kesin bilmiyorum ama işte oralardan birinden bir delikanlı, pir elinden bade içer. Kendisine rüyasında "Sündüs"ü gösterirler. Lakin kimin nesi olduğunu ve mekanını söylemezler. Ne bilsin garip? Erzurum neresi, Şarkışla neresi? Delikanlının adı Abdürrezzak'mış. Aslan gibi bir genç. Hem de hali vakti yerinde bir Bey oğlu.

Bade içtikten sonra sararıp solmağa, ahlayıp oflamağa başlamış. Zavallıcık bir kumaşa damlayan kezzap gibi uğrun uğrun yanıp gidermiş. Babası oğlunun bu durumuna bir mana verememiş. Aşk derdi bu...Vakit geçirmeden oğlanı konuşturmuşlar. Bade içtiğini, güneşin battığı yerde Sündüs adında bir kıza aşık olduğunu, o günden beri yanıp tutuştuğunu bir bir anlatmış.

İşin içyüzünü öğrenen hanımla bey, baş başa verip düşünmüşler. Bir çıkar yol aramışlar. En sonunda kızı araması için oğlanı yola vurmağa karar vermişler. Altına at vermiş, cebine para koymuş, yanına da bir arkadaş katmışlar. Ve düşmüşler yollara...

Haftalarca, aylarca yol koşturmuşlar. O hale gelmişler ki, hayvanlar yorgunluktan zor adım atıyormuş. Bir gün arkadaşı ile dalgın dalgın giderlerken ansızın Sündüs karşılarına çıkmış. Delikanlı birden bağırmış:

-Sündüs...Aha Sündüs!...

Arkadaşı da bakmış, evet o...Tam Abdürrezzak'ın anlattığı gibi. Yorgun, bitkin ve düşünceli bir halde "Sündüs..." diye bağırmışlar, ses vermemiş. Yakalamak için sürmüşler atlarını, onlar yaklaştıkça kız gerisin geri uzaklaşıyormuş. Yönü onlara dönük, sırtı gideceği yönde, gülüyor

[449] Enver Cemal Şahin, Saraç Köyü, 27 Nisan 2000 tarihli derleme.
[450] Yakup Göker, a.g.e., s. 172-173

gülüyor, kaçıyormuş kız. Atlar kan ter içinde kalmış; ama nafile. Aralarındaki mesafe bir türlü kapanmıyormuş.

Bu koşuya dayanamayan atlar çatlamış...Yayan yapıldak kendileri düşmüşler yola. Böylece akşam olmuş. İki arkadaşın da içine bir şüphe düşmüş: Karanlık basınca ya kızı kaybedersek?...Onlar bu düşüncede iken yanıbaşlarında bir akarsu görmüşler. Hemen oldukları yerde durmuşlar. Kız da durmuş. Su içmeğe koyulmuşlar. Kız bir türkü tutturmuş. Arkadaşı öyle içlenmiş ki oracıkta ölüp gitmiş.

Tamamen yalnız kalan Abdürrezzak arkadaşının üzerine kapanıp saatlerce ağlamış. Kız da ağlamış onunla birlikte. Gece iyice bastırmış. Karşıya geçip seslenmiş:

- Beni başka yerde arama; her zaman burada bulacaksın. Şu karşıdaki kayaları oy, orada bize bir ev yap, ikimiz orada yaşayalım....

Delikanlı, yorgunluktan uyuyup gitmiş...Sabahleyin uyandığı zaman ne kızı görmüş, ne kızın izini...Bir hayal peşinde koşup durduğunu o zaman anlamış.

Biz gelelim gerçek Sündüs'e. O günlerde Sündüs de bir rüya görmüş. Bir güvercin kızın karşısına geçip ötmeğe başlamış. Ötmüş ötmüş, yorulunca kanatlarını kızın yüzüne gözüne sürüp kaybolmuş. Başka bir gün de kuş, kıza bade sunmuş. Kız badeyi içince, kuş silkinmiş tığ gibi delikanlı olmuş. Oturmuşlar, konuşup sevişmişler. Ayrılırken:

-Beni bekle. Elbet bir gün kavuşacağız, deyip; tekrar kuş olup uçup gitmiş.

Sündüs önceleri bu rüyalara pek aldırmamış. Ama aradan bir zaman geçince onun da içine bir acı çökmüş. Köye her giren atlı ve yaya delikanlılara dikkat ediyormuş.

Abdürrezzak, hayalindeki sevgilinin sözlerini hatırlamış. Rüya da olsa Sündüs'ün isteğini yerine getirmeli, demiş. Kayaları oymağa koyulmuş. Bu iş haftalarca, aylarca, yıllarca sürmüş. Sonunda içine girip yaşayabilecekleri küçük bir taş tam meydana getirmiş.

O böyle perişan ve üzgün bekler dururken, ilkbaharın ilk günlerinin birinde karşı belden Türkmen kadınları sökün etmiş. Farkında olmadan o yana doğru yürümüş gitmiş. Kadınlar onu görünce duraklamışlar. Abdürrezzak da durmuş. Durmuş ama gözleri bir noktaya çakılmış kalmış. Evet, o...Yıllarca hasretini çektiği, peşinden koştuğu, uğruna kayalar delip damlar yaptığı Sündüs!....

Kız da tanımış onu.. Heyecandan ne yapacaklarını ne diyeceklerini şaşırmışlar. Ayıldıkları zaman önce gözleri konuşmuş, sonra dilleri çözülmüş.Diğer kızlar acımışlar bunların haline. Biraz bakmış, sonra çekip gitmişler. Abdürrezzak da düşmüş onların peşine. Bir çadıra konuk etmişler onu. Hoş beşten sonra, Abdürrezzak halini onlara anlatmış. Kızın annesi ve kardeşleri, Abdürrezzak'ın üzerine yürümüşler. Bereket merhameti eksik olmayanlar girmiş araya, kaçırmışlar aşığı. Neylesin Abdürrezzak? Girmiş taş evine. Sündüs'ün kardeşleri bulmuşlar izini.

Ama Sündüs onlardan evvel erişmiş aşığın yanına. Olacakları bir bir anlatmış ona. Arkasından da:

-Allah'ım bizi kardaşlarıma teslim etme, istersen taş kes! Diye yalvarmış.

Tam bu sırada kardaşları yalın kılıç dalmışlar içeri. Karartıya kılıç sallıyorlarmış. Sabaha kadar kılıç sallamışlar. Sabahleyin bir de bakmışlar ki ne bacıları var ne de Abdürrezzak...Damın bir köşesinde yığıntı gibi, birbirine sarılmış iki taş parçası duruyor!...[451]

41. Taş Kesilen Çoban(1):

Mevsimin yaz olduğu bir zamanda , ortalık sıcaktan kavrulmaktaymış. İnsanlar içmeye su bulamıyormuş. İnsanları bırakın hayvanlara bile verecek su kalmamış. Dereler kurumuş, otlar sararıp solmuş...Sürüleri otlatan çobanlar çaresiz kalmışlar.

Çobanın birisi de kendine ait olan koyunları otlatıyormuş. Çoban zengin olmasına rağmen, pasaklı, üstü başı yırtık birisiymiş. Birgün bakmış hayvanları hep ölecek, ellerini açıp Allah'a dua etmeye başlamış:

-Allah'ım, hayvanlarımız susuzluktan, açlıktan kırılıyor. Bir yağmur yağsın da ortalık suyla dolsun, dereler dolup taşsın...Sana en iyi koyunu'mu kurban edeyim, demiş.

Ve çobanın duası kabul olmuş. Çok şiddetli bir yağmur başlamış. Dereler dolup taşmış. İnsanlar mutluluktan uçuyorlarmış.

Ertesi gün çoban koyunları tekrar yaylıma çıkartmış. Koyunları iyice otladıktan sonra sırt üstü yatmış. Sonra aklına ettiği dua gelmiş. Koyunlardan bir tanesini tutmuş, kuyruğundaki keneleri avcuna toplamış; yere bağdaş kurup oturmuş, elindeki keneleri teker teker öldürmeye başlamış; içinden "bu birinci kurban, şu ikinci kurban..." diye mırıldanıyormuş. Aradan zaman geçmemiş ki bir anda çoban ve koyunları orada taş kesilmişler....

Şimdilerde Şarkışla'ın Baltalar köyünde ' çoban ile koyunlarını hatırlatan irili ufaklı kayalar dizisi vardır.[452]

41. Taş Kesilen Çoban(2):

Şarkışla, Deliilyas(?).Çobanın biri koyunları köyden alarak yaymaya gitmiş. Bayıra varmış. Koyunları yaymaya başlamış. Koyunları yaya yaya bir dağın arkasına varmış. Bura çok otlak bir yermiş. Fakat hiç su yokmuş. Çoban sonunda çok susamış. Allah'a yalvarmaya başlamış. Şöyle demiş:

-Allah'ım, şuradan bir su çıkar, sana ala koçla, gara koyunu kurban keseceğim, demiş.

---

[451] Emin Kuzucular. *Taş Dam*, **Sivas Folkloru**, Sayı: 39, Nisan 1976, s.17-20

[452] Necati Demir derlemesi, Oğuzhan Yılmaz, Mat.Öğ. 018, Mustafa Yılmaz. 67, Şarkışla, Baltalar köyü, 1998

Allah, çobanın bu isteğini kabul ederek yağmur yağdırmış. Çoban bir güzel testisini doldurmuş. Koyunları da sulamış. Fakat sözünde durmamış. Koyunların üzerinden bir bit, bir de pire yakalayarak kurban diye öldürmüş. Böyle yapar yapmaz taş keslmiş. Çobanla koyunlar köyün bir km uzağında hala dururlar.

42. Taş Kesilen Çoban)/Düğnük Kaya:

Düğnük kaya Deliilyas kasabası ile Karalar köyü arazisi içindedir.

Efsane: Bir gün çoban sürüsünü alır, otlatmaya çıkar. Koyunlarını doyurmak için çok otlu olan; ancak suyun bulunmadığı Düğnük Kaya mevkiine götürür. Sürüsünü doyurduktan sonra, su içirmek için gideceği yer çok uzak olduğundan çoban, Allah'a dua eder. "Allah'ım şuradan bir su çıkarırsan kara koyun ile ak koçu sana kurban edeceğim" der. Çobanın duası kabul olur. Çobanın bulunduğu yerden su çıkar. Koyun sürüsü de gözeden su içer. Fakat çoban, bir müddet sonra verdiği sözü yerine getirmez. Üzerindeki bitlerden ikisini parmağı arasında tutarak, " Şu bit kara koyunun yerine, şu bit de ak koçun yerine" diyerek bitleri öldürür. Yapılan bu davranış Allah'ın gücüne gider. Çoban, sürüsüyle birlikte taş kesilir.

Şimdi yörede çobana ve koyunlara benzeyen taşlar bulunmaktadır.[453]

43. Tekke:

Tekke, Şarkışla'ya bağlı Elmalı köyü mezarlığında, etrafı taş duvarla çevrili 70 metrekarelik bir alandır. Burada bir türbe yıkıntısı olup, türbede altı tane mezar bulunmaktadır.

Tekke olarak bilinen yatırın hayatı ve kişiliği hakkında bilgi yoktur.

Efsane: Efsaneye göre bölgenin ilk fethi sırasında şehit düşen bir Horasan Eri olduğu ve burada şehit düştüğü söylenmektedir.

Söylentiye göre ziyaretin bulunduğu yer bir koyun ağılıymış. Bir gün, Harun köyünden Kürt Mehmet isminde bir çoban, koyunlarını buraya getirip yatırmış.

Bu zat, çobanın rüyasına girer ve ona:

-Burayı çevir, seni ihya(zengin) edeyim, der.

Çoban buna iltifat etmez. Üç defa rüyasına giren Tekke, üçüncü defa:

-Niçin sözüme önem vermiyorsun? Buranın etrafını çevir, seni ihya edeceğim.

---

[453] Necati Demir derlemesi, Gazi Acıgöz, Eğitim Fak., derleme 1998

deyince; çoban, rüyanın gerçekliğine inanır. Bugünkü tekke olan yeri çevirir.

Daha sonra bu veli zat sözünü tutarak kerametini izhar eder. Çoban Mehmet, Harun köyünde çok zengin olur. [454].

44. Tülice Baba:

Adak yeri, Şarkışla'nın Hardal köyü yakınlarındadır. Bir yamaç üzerindedir. Türbenin etrafı beton ile çevrilmiştir ve üzeri açıktır. Türbede bir kaç kişi metfundur.

Tülice Baba'nın kimliği ve yaşadığı zaman hakkında bir bilgi yoktur [455]

45. Zıraat Baba:

Adak yeri ,Şarkışla'ya bağlı Sultan köyü arazisi içinde bulunan Zıraat dağındadır. Zıraat Baba için halk, **düşek** demektedir. Düşek, savaştan dönerken yolda ölene denmektedir. Burası aynı zamanda ocaktır. Düşük yapan, çocuğu durmayan kadınlar getirilir.

Efsane: Efsaneye göre savaştan dönen Zıraat Baba, Sultan köyü yakınlarında hastalanıp vefat eder. Ölümünden önce köylülere, beni kardeşlerimi görebileceğim tepeye defnedin, der. Zıraat Baba'yı vasiyetine uyarak Zıraat Dağı'na defnederler. Dağın tepesine kadar çıkamayanlar, Zıraat Baba'nın kanının damladığı çalılığa kadar gelerek onu ziyaret ederler. Kutsal çalılık köy içindeki bir evin yanındadır.

Efsane: Bir çoban, sürüsünü Zıraat dağına doğru götürür. Koyunlarını otlatırken ak sakallı, nur yüzlü iki ihtiyar görür. Bu iki ihtiyar, çobana selam verdikten sonra "koyunları mezara fazla yaklaştırmamasını, mezarı çiğnemenin günah olduğunu" söylerler. Çobandan abdest almak için -eğer yanında varsa- su isterler. Çoban, suyun olmadığını, eğer isterlerse tepeden aşağı inip getirebileceğini, söyler. Bidonun yanına vardığında, ihtiyarları görmeden önce suyun bitmesine rağmen, şimdi dolu olduğunu hayretle görür. Bidonu aldığı gibi ihtiyarların yanına varır; fakat onları yerinde bulamaz. .[456]

46. Ziyaret:

Ziyaret, Şarkışla'ya bağlı Konalga köyünün güneybatı tarafındaki yüksek bir tepe üzerindedir. Adak yerinde üç mezar daha vardır.

Ziyaretin hemen dışarısında delik bir taş bulunmaktadır. Bu taşın içinden geçilerek üç taş atılır ve dilek tutulur. Bununla birlikte yerden küçük taşlar alınarak mezar taşının üzerine bırakılır. Taş düşmezse

[454] Yakup Göker, a.g.e., s.175
[455] Yakup Göker, a.g.e., s.176
[456] Sait Şen, Biyoloji Böl.97161038, 1998 derlemesi

dileklerin kabul edileceğine inanılır. Çocuğu durmayan kadınlar oraya giderek beşik yapıp sallar ve çalılara çaput bağlarlar.

Söylence: Söylenceye göre adak yeri altın arayıcıları tarafından kazılmış, kabir kazılırken, kabre her kazma vuruşta etraftan inilti sesleri gelmiş, ortalık bu iniltiyle çınlamıştır [457]

47. Ziyaret Taşı:

Adak yeri, Şarkışla'ya bağlı Ortatopaç köyündedir. Küçük bir evin içindedir. Mermerden yapılmış silindirik bir taştır. Taşın üzeri yeşil bir örtü ile örtülmüş ve taşın yanına bir sedir konulmuştur.

Söylence: Söylenceye göre o köyden biri, taşı yerinden alıp başka bir yere atar. Rüyasında taş ona:

-Beni yerime götür, yoksa sana zarar veririm, der.

Kendisine bir kaç defa rüyada bu şekilde söylenerek korkutulur. O günden sonra da adı geçen şahıs hasta olur. Hayatının sonuna kadar da hasta ve sefil bir şekilde yaşar.

Yine anlatıldığına göre buraya bağlanan hayvanın ağzından köpük gelir ve şişerek ölürmüş. [458]

[457] Yakup Göker, a.g.e., s.176
[458] Yakup Göker, a.g.e. s. 177-178 12.